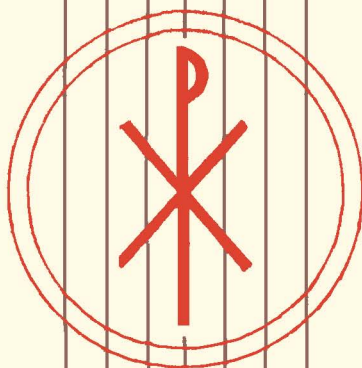

P•PLUS•SJ

UHL•ANTAL

KRISZTUST
SUGARÖZZUK

K R I S Z T U S T S U G Á R O Z Z U K

A VILÁGI APOSTOLKODÁS KÖNYVE

IRTA:
R. PLUS S. J.

FRANCIABÓL ÁTDOLGOZTA:
UHL ANTAL

BUDAPEST, 1941
K O R D A R. T. K I A D Á S A

Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus.
Nr. 5128/1940. Imprimatur. Strigonii, die 2. Augusti 1940.
Dr. Michael Török vicarius generalis subst.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

ELŐSZÓ

Új világ dobbant elénk, lángszórókból, stukák dörgéséből, ország-világ omlásából, apokaliptikus vihar gyorsaságával. A világdráma új felvonásba kezdett, tragikus hőse: az ember fenekestül felforgat minden régit, s forradalmi mámmal keres új életformákat. Hol állapodik meg? Milyen lesz ez az új életforma? Ki tudná ezt ma megmondani!

A bizonytalanságban egy a bizonyos: a történelem szövőszékénél Isten ül, s az utolsó szót az mondja ki, kit utoljára küldött nekünk: Krisztus. Krisztus holnap is az lesz, ki volt tegnap és kétezer éven át: Megváltónk és Udvözítőnk. Megmarad az emberi haladás alaptervezete, amelyet Isten készített, s amelynek célja, hogy egyszer Isten országa legyünk. Megmarad Krisztus küldetése, hogy a földi események cik-

cakján keresztül építse Isten országát. Megmarad a mi kötelezettségünk is, hogy ebből az építésből mindnyájan kivegyünk a részünket, papok és világiak, mert egyformán Krisztus titokzatos testéhez tartozunk.

Ne várjuk meg a változások befejezését! Nem szabad az eseményekről lemaradnunk! Akiben jóakarat lakik, minden apostoli lélek tudja meg, hogy itt az idő, amikor a folyékonyvá vált dolgokat krisztusi formákba önthetjük. Nem volt még korszak, mely előtt oly élesen állott volna a kötelesség, hogy világhódítónak tegye a kereszténységet, mint a mienk. Nagy feladat azonban a világ üdvözítése, még az Isten Fiának sem volt könnyű.

E nagy és gyönyörű munkálatra papnak és apostoli lelkű világinak jól fel kell készülni. A felkészülés útját mutatja meg a világhírű elmélkedő, P. Plus jelen könyve, melyet Uhl Antal remek fordításban helyez kezeinkbe.

Krisztust kell sugároznunk, ám csak akkor tehetjük ezt, ha másikként krisztusok vagyunk. Akkor visszük előbbre a kereszténység világhódító munkáját, ha

Krisztus módszereivel dolgozunk. Az Ő módszere pedig az volt, hogy az égből szállott alá, hogy megtestesült, szenvedett és eltemettetett.

Az új időket építőknak is az égből kell alászállniok, a kegyelmek bőségével terhesen. Krisztust csak az sugározhatja, aki közel áll Krisztushoz. Az apostoli munka nem egyszer azért eredménytelen, mert kevés ima előzte meg. Minden apostoli munka előfeltétele: az imádság mozdulatlansága.

Testesítsék meg az igazságot, jó emberi tulajdonságaikban tegyék azt láthatóvá és vonzóvá, és ezzel tegyenek bizonyosságot a kereszténység nagyságáról és szépségéről.

Ne utasítsák el a szenvedést és áldozatot. Ismerjék el, hogy az igazi kereszténység megteremtése sokba kerül. Talán mi magunk teljes kiürítésébe. Áldozat és hódítás együtt jár. Akkor vagyunk másik Krisztusok, ha keresztre kerülünk.

És vállaljuk az eltemettetést... A névtelenségig, a látszólagos eredménytelenségig.

Aki P. Plus-szal megjárja e négy

lépcsőfokot, az alkalmassá válik, hogy Krisztust sugározza a krisztustalan világba.

Szeretném, ha az Actio Catholica minden munkatársa, egyesületeink mindenegyik tagja átforgatná e nagyszerű könyvet. Aki szívből óhajtja az Istenország korszakát s érte dolgozni kíván, szerezze be e könyvet, és merüljön el igazságaiba. Minél többen teszik ezt, annál többen sajátítják el Krisztus megváltó módszerét, és annál gyorsabban jő el az a forradalom, mely már Krisztusé.

MIHALOVICS ZSIGMOND

BEVEZETÉS

A keresztény ember — „Krisztus”.

A keresztény apostolkodás — Krisztus kisugárzása.

Minden kereszténynek a lehetőség határáig élő „Krisztusnak”, másik Jézus Krisztusnak kell lennie. Hogy miképpen lesz azzá, azt különböző könyvek részletesen tárgyalják, így Dom Marmion: Krisztus a lélek élete; P. de Jaegher: A Jézus Krisztussal azonosult élet; P. Plus: Krisztus Jézusban.

Nem elég „Krisztusnak” lenni csupán a magunk számára. Krisztianizálni, azaz krisztusivá kell tenni a környezetet, amelyben élünk; röviden: Krisztust kell sugározni. E könyv felvilágosítást akar adni az apostoli hódítás után szomjazó lelkeknek, hogyan kell Krisztust sugározniok?

*

Milyen módszert fogadjunk el a

Krisztus-kisugárzásban? Kérdezzük meg Őt, a mi Urunkat, micsoda módszert alkalmazott, amikor korára és környezetére hatást gyakorolt?

Már előre megállapíthatjuk, hogy azokat az eszközöket, amelyeknek alkalmazását jónak találta, mi is magunkévá tehetjük. Ő, a Megváltó a megváltás minden titkát ismeri és bírja. Ha tehát látom, hogy Ő inkább ezt a módszert választja, mint azt, — ha csodálkozom és meg is ütközöm — nekem is ezt kell választanom. Az Ő módszere bizonynyal jó, tehát magamévá kell tennem.

De azt mondhatná valaki: Jézus, a Fő olyan értékes erőforrásokkal rendelkezett, amik bennem, Krisztus egyszerű tagjában nincsenek meg.

Ez bizonyos. Jézusnak három olyan tulajdonsága volt, amelyek Őt utolérhetetlenné tették.

Ő Isten Fia volt.

Hatalma volt csodákat művelni.

Példátlanul álló személyes vonzóerővel rendelkezett.

Itt most nincs arra hely, hogy e három tulajdonsággal bővebben foglalkozzunk.

De vajjon nem elcsüggesztő-e az a tudat, hogy Jézus oly messze van tőlünk és hódító lehetőségüinktől? Nem. Az csak megerősít, ha látjuk, hogy isteni Vezérünk mérhetetlenül túlszárnnyal minket. Határtalan bizalommal tölt el minket az isteni Mester iránt az a nagyszerű tudat, hogy Ő ragyogásban és tisztaságban, hasonlíthatatlan isteni erőben és hatalomban felette áll mindennek, és büszkék vagyunk arra, hogy az Ő szolgálatában vitézkedhetünk. Jézus szava: „Bízzatok, én legyőztem a világot“, megmutatja az ő énjének velünk össze nem mérhető nagyságát, és ez a tudat szívünkbe legyőzhetetlen bátorságot önt.

Olyan Vezérrel, mint Ő, lehet előrehaladni, és a győzelem bizonyos.

*

A mondottakhoz fűzzük hozzá a következőket: Krisztus, a mi isteni Főnk olyan természetfeletti eszközökkel rendelkezik, amelyek csak Őt illetik meg. Ezeket igen gyakran mint valami zálogot rendelkezésünkre bocsátja, Ő maga a lehető legkevesbbé veszi igénybe, hogy embertársai előtt mint emberek közül való ember jelenjék meg, akinek

egyszerűen emberi hatalma van. Ezért magasztos példája, amellyel másokra befolyást gyakorolt, teljesen követhető.

Krisztus isteni módszerét, amellyel a világ természetfeletti meghódítását végezte, magunkévá kell tennünk.

Mit tett Krisztus, hogy korára és környezetére hatást gyakoroljon és meghódítsa azt?

A Hiszekegy, amelyet gyakran elmondunk, megmagyarázza. A benne lévő következő négy mondat mindent megmond:

Descendit de coelis — Alászállott az égből.

Incarnatus est — Testet öltött.

Passus — Szenvedett.

Et sepultus est — és eltemettetett.

Ezek az állítások közvetlen és első jelentésükben csak Urunkra állnak. De ha megértjük, tökéletesen alkalmazhatók miránk is, és csodálatosan bemutatják a lélekhódítás egyedül igaz eszközeit.

A szolga nem nagyobb Mesterénél. A másodrendű üdvözítők nem választhatnak más módszert, mint az elsőrendű Üdvözítő. Minden apostoli tevékenységnek, minden megváltói hódításnak min-

denkoron csak az lehet a szabálya, amelyet Urunk megjelölt. Minden világi apostolnak a következőkre van szüksége, hogy munkája gyümölcsöző legyen:

Alászállás, égből jövetel.

Megtestesülés.

Szenvedés.

Eltemettetés.

Célunk, hogy mindazt részletesen megmondjuk, amit ezek jelentenek. Márpedig igen sokat jelentenek. Sajnos, csak kevesen értik meg. Ezért van oly kevés hivatott léleküdvözítő, ezért gyakorol igen kevés ember üdvös hatást korára és környezetére.

Ha azt gondoljuk, hogy az Üdvözítő-től használt módszer mellett mással is lehet lélekhódítást végezni, csalóka ábrándban ringatjuk magunkat és nem érünk célt. Ezt már most hirdetjük, és erről az olvasó is meg fog győződni.

ELSŐ RÉSZ

„Descendit de coelis.”

ALÁSZÁLLÁS AZ ÉGBŐL

I. FEJEZET

ALÁSZÁLLÁS

A lélekhódítás először alázatosságot kíván. Alászállni! Az apostolnak, aki kortársaira hatást akar gyakorolni, első erénye: *az önzetlenség*.

Mi az apostol? A szó jelentése szerint küldött. A név a görög apostolos szóból származik, amely küldöttet jelent, olyan valakit, aki más nevében jön, aki nem a maga nevében beszél, nem a maga ügyét védi, hanem más, nála hatalmasabbnak, magának Istennek az ügyét szolgálja.

Szent Pál apostol az ő munkatársai apostoli szerepét így jellemzi: „Segregatus in evangelium Dei. — Az Isten evangéliumára kiválasztott.” (Róm. 1, 1.) „Dispensatores mysteriorum Dei. — Az Isten titkainak sáfárai.” (Kor. 4, 1.) És még rövidebben szólva ezt mondja: „Dei

adjutores. — Isten munkatársai.” (Kor. 3, 9.) Nem magát hirdeti. „Mi pedig a megfeszített Krisztust hirdetjük.” (Kor. 1, 23.) „Krisztus helyett követségben járunk.” (II Kor. 5, 20.) Szent Péter apostol sem ad más utasítást, amikor azt írja: „Ha valaki beszél, mintegy Isten szavaival beszéljen.” (I Pét. 4, 11.) Üdvözítőnk a magvetőről szóló példa-beszédében világosan bemutatja, hogy a magvető nem a sajátját, hanem a más-tól kapott magot veti. Ha emberi magot vetne, az sohasem teremne istenit. Egyedül az isteni mag hoz isteni gyümölcsöt. A jó Mester ezt még világosabban értésünkre adja, amikor apostolait mennybemenetele előtt szétküldi a világba, hogy tanítsanak és keresztseljenek: „Elmenvén, tanítsatok minden népet, megkeresztelvén őket az Atya, Fiú és Szentlélek nevében, tanítván őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek.” (Mt. 27, 19—20.)

Csodálatos az a tudat, hogy Isten szavának és akaratának közlésére embereket használ fel és nem elégszik meg azzal, hogy az emberek lelkében csupán belső indítással cselekszik. A mélyen gondolkodó embert csodálkozó ámulat

fogja el, amikor igazán megérti Krisztus Urunk azon rendelkezését, amellyel gyarló emberekre bízta az evangélium örök igazságainak tudatosítását a lelkekben, és ezeket az embereket gondolatának és szeretetének letéteményeseivé teszi. Az emberek legtöbbször csak akkor jut világossághoz, ha az Istentől küldött közvetítőnek, az evangélium hirdetőjének szavát hallja. Ez a tudat Péguyt, a francia költőt csodálatba ejtette: „Jézus igen rossz helyzetbe került, írja. Ő azt az esetet választotta, hogy ránk szorul.”

Urunk az ige szolgálatára (Ministerium Verbi) kiválasztott személyeket hív meg; azokat megfelelően előkészíti és alkalmassá teszi őket az apostoli munkára. Az Egyházban tanítói hivatalt állít fel, amely hivatalos megbízatást nyer a hit tanítására. Külön meghívott emberek, a papok az igazság hirdetői.

Ámulattal kell feltekintenünk az Údvözítő csodálatos intézményére, a papságra. Mekkora különbség van a pap és a világi ember között! Bármennyire nagyszerű képességekkel legyen a világi felruházva, cselekedeteivel mégsem képes a lelki, kegyelmi világban azonnal bekövetkező hatást kifejteni (ex

opere operato). A világi ember buzgóságával, szeretetével, lemondásával, áldozatos szellemével bizonyos módon a kegyelem csatornája lehet felebarátja számára, de mi ez a hatalom a pap ama felbecsülhetetlen hatalmához képest, amellyel a bűnbánat szentségében Istent visszahozza a lélekbe? A világi előkészítheti a lelket a kegyelemre, de nem közölheti vele. A világi alkalmassá teheti a lelket a bűnbocsánatra, de egyedül a pap adhatja meg a bűnbocsánatot.

Oly szépen írja Paul Claudel „Az idő felajánlása” című költeményében: „Ti papok, nem vagytok a miénk csupán egy pillanatig. Imádságtok nem olyan, mint a miénk, amely füstként szétoszlik minden szélre. Ti maga az imádság: az ereszték és a kapocs vagytok. Egyet alkottok Istennel, egyet mivelünk. Ti Istennek parancsoltok, Őt cselekszitek és tartjátok tetszéstek szerint. Mi titeket tartunk, ti Őt tartjátok, és minden tartva van az egyetlen Egyházban. Ti vagytok kiváltképen a rend, amelyben az egész test szerves egységben van. Midőn az oltártól aranyöltönybe öltözve testvéreitek felé fordultok és a

homályban lévő népet karjaitokba veszitek és felajánljátok, csak egy felajánlás és egy áldozat megy végbe.”

Nem mondhatjuk azt, hogy a pap egyedül hivatott az apostolkodásra. Nem. A világiak mint mindenkor, most is kiváltképen dolgozhatnak és kell is dolgozniuk testvéreik üdvén.

Mindenekelőtt milyen tulajdonságokkal kell rendelkezniök?

Legyenek mélységesen alázasak, akik nem magukat hirdetik, hanem egészen eltűnnek Az előtt, akit megismertetni akarnak.

Tekintsük Keresztelő Szent Jánost. Hozzá mennek és kérdik, hogy ő-e a Messiás. Nem. Ő arra sem méltó, hogy az Udvözítő sarusziját megoldja. Az embereket Krisztushoz küldi, kiről azt mondja: „Őneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem.” (Ján. 3, 30.) Mekkora önzetlenség! András megismeri az Urat és követi Őt, majd értesíti testvérét, Simont: „Megtaláltuk a Messiást.” És a Szentírás szavai szerint: „Jézushoz vivé őt.” Jézus közvetítője nem használhatja szerepét a saját javára. Az ő szerepe abban áll, hogy Krisztushoz

vezet. A többi, az ő java, egyénisége nem számít.

Nézzük Szent Pál apostolt. Apostoli működésének célját az efezusi levélben a következőképen körvonalazza: „És Ő megtett némelyeket apostoloknak... a szentek teljes kiképzésére, a szolgálat munkájára, Krisztus testének építésére, mígnem mindnyájan eljutunk a hitnek és az Isten Fia ismeretének egységére, tökéletes férfikort érven, Krisztus teljes korának mértéke szerint.” (Efez. 4, 11—13.) Ebben a munkában saját dicsősége nem érdekli. „Nem ismerek mást, mint Jézust” — mondja. Pál nem számít, csupán Jézus.

Urunk maga is ragyogó példát ad erre az oly hódító önzetlenségre. Mit akar működésével elérni? Az Atya dicsőségét és szeretetét. Mindenben és mindenütt csak ezt akarja és semmi mást. Annyira folytonosan az Atyáról beszél, hogy végül is Fülöp azt kéri tőle, mutassa meg ezt az Atyát. — Evangéliumi küldetése abban áll, hogy a világnak megmondja azokat az igéket, amelyeket az Atya általa üzent. „Az Atya nagyobb nálamnál.” (Ján. 14, 28.) „Az igéket, melyeket én nektek mondok, nem ma-

gamtól mondom. Az Atya pedig énben-nem lakván, Ő cselekszi e tetteket is.” (Ján. 14, 10.) Az általa megfogalmazott Miatyánk imádságban minden egyedül az Atyához száll. Számtalan idézetet lehetne hozni, amelyekből Jézus önzet-lensége és az Atya előtérbe helyezése világlik ki. Legalább e néhány szemel-vényt mutassuk be:

„Nem tehet a Fiú magától semmit, hanem csak amit lát, hogy az Atya cse-lekszik.” — „Miként az Atyának élete vagyon önmagában, azonképen adta a Fiúnak is, hogy élete legyen önmagá-ban, és hatalmat adott neki, hogy ítéle-tet tartson.” — „Nem cselekedhetem én magamtól semmit; amint hallok, úgy ítélek... Nem a magam akaratát kere-sem, hanem annak akaratát, aki engem küldött.” — „A cselekedetek, melyeket Atyám bízott rám, hogy elvégezzem, maguk azok a művek, melyeket én viszek végbe, tanúskodnak arról, hogy az Atya küldött engem.” (Ján. 5, 16—47.)

„Majd amikor fölemelitek az Ember-fiát, akkor megtudjátok, hogy én vagyok, és semmit sem cselekszem ma-gamtól, hanem amire engem az Atya tanított, azt beszélem, és aki engem kül-

dött, velem vagyok; nem hagyott engem magamra, mert én mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves." (Ján. 8, 28. 29.) — „Nem jöttem én magamtól, hanem Ő küldött engem." (Ján. 8, 42.)

*

Minden igazán eredményes apostoli működésnek első feltétele, hogy az ember *ne magáért, hanem Istenért, Krisztusért dolgozzék.*

De az Istenért és Krisztusért való munkát ezerféleképen lehet felfogni. Az egyetlen helyes felfogás az, hogy az ember *ezt a szent ügyet egész szeretetével szereti.* Isten ügyét buzgósággal, azaz égő, nemes szenvedéllyel kell szeretni. *Zelus ejus, zelus ignis atque flammorum.* Buzgósága tűz- és lángbuzgalom. Valósággal éhezni és szomjazni kell az igazságot, gyötrődni kell attól a gondolattól, hogy mások szenvednek. — „Szánom a sereget." Az Úr szánalma nem merő érzelmi vagy csak szavakban kifejezett szánalom, hanem inkább cselekedetekben megnyilvánuló, tevékeny szánalom. „Ne szeressünk szóval, se nyelvvvel, hanem cselekedettel és igazsággal" — mondja Szent János apostol. (Ján. I. lev. 3, 18.)

Amikor a lelkek érzik, hogy az, aki javukat akarja, egyrészt teljesen önzetlen, másrészt lángolóan kívánja tökéletességüket, bűvkörének hatása alá kerülnek és engedik, hogy átjárja lelküket. A buzgalom melegsége megnyeri őket, miként a nap melege megolvasztja a jéghegyeket. Az ember sok mindennek ellenáll, de nem állhat ellene annak, akinek lángoló buzgalma van.

Pierre Poyet, a párizsi Ecole Normale Supérieure tanára, a buzgó világi apostol, egyik kollégája lelkét meg akarta menteni, és ezeket írta naplójába: „Úgy tetszik nekem, mintha Krisztus ma reggel így szólt volna hozzám: „Csak tőled függ, hogy ez a lélek üdvözüljön, hogy bennem higgyen és engem szeressen! Lesz-e elég hited és szereteted, hogy megnyerd nekem?” Remegés fogott el ettől a rettenetes felelősségtől. Egy lélek üdve tőlem függ!”

Másutt ezt írja: „A nagylelkűség kereskedője akarok lenni, és társakat keresek.”

Antoine Martel, a lillei katolikus egyetem szentéletű tanára 1931 húsvétján, Montpellierben megrendezett egyetemi kongresszuson „A szeretet és

a hivatásbeli erények" címen előadást tartott és többek között ezeket mondotta: „Szeretetet élni mindenekelőtt annyit jelent, hogy a szolgálat szelleme van bennünk, amely arra képesít minket, hogy körülöttünk kisebbitjük a szenvedéseket és mások javát előmozdítjuk, ha az mindjárt áldozatba is kerül. Javaink: pénzünk, időnk, egészségünk, tudásunk, tevékeny képességeink egyrészét fel kell áldoznunk.

Mi Isten két kezének egyike vagyunk, az, amelyik külsőleg vonzást gyakorolhat, míg a másik belsőleg keríti a lelkeket hatalmába.

Mi részben elháríthatjuk azt az akadályt, ami testvérünk lelkében Isten közeledését hátráltatja.

Csak ha szívünket hosszú időre kitesszük az evangéliumi igazságok hatásának, szabadítjuk meg magunkat makacs emberi képzelődéseinktől."

Martel szemrehányást tesz magának, hogy a szeretetről ír és nem éli azt, pedig mekkora felebaráti szeretet tölti el! Arra gondol, hogy visszatér Oroszországba, ahol már egyszer tanulmányai miatt megfordult. De most nem a kíváncsiság, nem is a tudomány vonzza, ha-

nem a szó igazi értelmében vett együttérzés és a kívánság, hogy azzal a néppel szenvedjen, amelynek a kínjait annyira átérzi...

„Érzem, mint szenved és gyötrődik ez a nép, és örülnék, ha egy kissé megoszthatnám nyomorát. Lehetetlennek tartjuk, hogy megosszuk a szenvedőnek a baját, pedig az emberi lélek képes arra, hogy a szimpátiának megadja a valódi jelentését, azaz együtt szenvedjen. Nem látjuk-e ezt az együttl-szenvedést a szenteknél, akik tudták, hogy Urunk elviselte a vértanúságot, és misztikus testében folytatólagosan szenved, és az idők végéig haldoklik? Ime, a szeretet legfőbb tanúságtétele.”

Martel itt a lelkek iránti buzgóság legmélyebb indítóokait érinti. Különösen három indítóokból kell szeretni a lelkeket: mert mindegyik Krisztus Vérének egy cseppjét (ki tudja, talán többet is?) képviseli; mert mindegyik Isten eljövendő országának elemét alkotja; mert amikor velük jót cselekszünk, magával Krisztussal, az ő titokzatos testével teszünk jót.

*

Ha a világi apostol valóban nem a

saját ügyét, hanem Isten ügyét szolgálja és bizonyos abban az igazságban, amit hirdet, munkájában *határozott* és *nyugodt* lesz. Nincs hódítóbb valami, mint ez a szelíd határozottság, ez a nyugodt biztonság, a halogatás, megalkuvás, köntörfalazás, ellentmondások nélküli határozott egyenesség, amely Urunkkal azt mondja: igen, igen; nem, nem. Ami van, az van; ami nincs, az nincs. Ebben az értelemben mondja Ghéon: „A szent sohasem liberális”, és éppen ezért vonzó. Urunk, a szentek Szentje e tekintetben tökéletes példát mutat.

Szeretjük a határozott embert, aki a biztonság benyomását kelti, akiről tudjuk, hogy ha valamit mondott, az úgy van, és abból soha semmit sem fog visszavonni. A félelemből vagy számításból hímező-hámozó, kétszínű és fondorlatos ember nem tud hódítani.

Jézus helytáll akkor is, amikor látja, hogy akadályba ütközik. Az üzenet, az örömhír, amit hoz, onnét felülről jön; sértetlenül átadja, bármi is történjék. A világ szereti ezt, ha tiltakozik is ellene és nem veti alá magát.

Az Üdvözítő sok tanítása felforgatja a közvéleményt. Urunk semmiben sem

édesíti meg tanítását, legyen az a szeretet követelménye, a bántalmak megbocsátása, a belső szándék elsőbbsége a lélektelen rituális cselekmények előtt, a gazdagság veszedelme, a farizeusi szellem. Úrunk még kevésbé enged az igazságból, amikor oltáriszentségi jelenlétéről, a pokol örök kínjáról, a keskeny út szépségéről beszél. „Kemény ez a beszéd” — mondják többen a hallgatók közül. Ezzel szemben mekkora bizalom és ragaszkodás jellemzi azokat, akik hűek maradnak hozzá. Ha eljön az óra, vérük hullásával fogják bebizonyítani a példátlan keménységű Mesterhez való ragaszkodásukat.

Jézus példája szerint cselekszik Szent Pál apostol. Megróják, mivel a halottak feltámadásáról beszélt és a nagytanács elé viszik. Vajjon kimagyarázkodik-e? Nyíltan megvallja: „Férfiak, testvérek! Én... a holtak feltámadása miatt állok a törvény előtt.” (Ap. cs. 23, 6.) Nyíltságával talán éppen ítéletét készíti elő. De nem! Bátorsága megmenti. A hallgatóságot megnyeri, amely azt kiáltja: „Semmi rosszat sem találunk ebben az emberben.”

Kiváltképen az ifjagnál szeretjük a

bátorságot. Megnyerő annak a tengerésztisztnek a magatartása, aki elvesztette rózsafüzérét, és a megtaláló bajtárs kérdésére: Kié ez a tárgy? nyíltan azt feleli: Az enyém. Talán a többiek nevettek rajta, és befolyása vagy tisztelete csökkent náluk? Ellenkezőleg. A szomorúság és kedvetlenség idején nem egy bajtársa fogja felkeresni, hogy nála erőt találjon.

Nincs visszataszítóbb, mint a *fél-nagylelkűség*. Urunk nem szerette ezt. Gyűlöletes a bátorság és gyávaság keveréke, ami sem hideg, sem meleg, hanem langyos. Amint a Titkos jelenések könyve írja, Urunk irtózik ettől és kiveti szájából.

Vigny mondja: „Az az ember, akinek eszméi vannak és azokat nem fűzi teljes rendszerbe, nem teljes ember.” Goethe még rövidebben mondja: „Ha egy egész embert láttál, nagy dolgot láttál.” Szeretjük, ha az emberek „egy egész darab”ból vannak”. Miért oly ritkák? Oly sok megkereszteltnél „a keresztvíz hamar megszárad” — mondja gúnyosan, de sok igazsággal Heine. Mondják, hogy valamikor az írek az alámerítéssel történt keresztelésnél a gyer-

mek jobbkarját nem merítették alá, hogy később lelkipurdalás nélkül megölje ellenségét, megölje szeretőjét vagy megrázza a kockaserleget. Hányan örvidendenének, ha egy részük nem lenne megkeresztelve, vagy hányan cselekednek úgy, mintha lényük egy részét nem érte volna a keresztség! Ellenben mily vonzó az olyan ember, aki valóban egész ember, akinek mindene a keresztség jelét mutatja, akinek élete összhangban van keresztségi mivoltával.

— Hogyan hívnak téged? — kérdi Rictiovar római kormányzó a fiatal Kvirinusztól.

— Hogyan hívnak engem? Kereszténynek. — És nem képes más választ kicsikarni tőle. Mondhatta volna: „Kvirinusz a nevem.” De többet mondott: „Keresztény a nevem.”

Előfordul, hogy ezt a kérdést intézik hozzánk: „Te is ennek a szent bandának vagy a tagja? Te is Krisztus pártján vagy?”

Két választ lehet adni. Az első bátor, a második gyáva. „Úgy van. Én is tagja vagyok és büszke vagyok rá!” — „Én? Hát tudod, ez és ez szolt nekem és nem akartam visszautasítani.” Ismerjük már

ezt a választ. Közel áll ahhoz, amelyet az Apostol az Üdvözítő elfogatása estéjén a szolgálóhoz intézett: „Nem ismerem azt az embert.”

Egyébként jegyezzük meg, hogy amikor Krisztus magáról valamit állít, nem teszi azt kérkedően. „Te vagy-e az Isten Fia?” A válasz világos és egyszerű. „Te mondad.” Semmi több.

„Ti engem mesternek és úrnak hívtok, és jól mondjátok, mert az vagyok.” (Ján. 13, 13.)

„Ti pedig ne hivassátok magatokat rabbinak, mert egy a ti tanítótok.” (Mt. 23, 8.)

Az apostolnak Mesterét kell követnie. Hogy szilárdsága és bizonyos szelíden nyugodt hajlíthatatlansága hódító lehessen, ahhoz szükséges, hogy az „én” ne keveredjék bele. Aki beszél, az nem számít, csak az, amit mond.

II. FEJEZET

ALÁSZÁLLÁS

(Folytatás.)

Amennyire az elvekben való szilárdságnak hajlíthatatlannak kell lennie, annyira a lehető legmesszebb lehet elmenni a személyekhez való alkalmazkodásban.

Urunk mindenkinek átadja magát: a gyermekeknek, a bűnösöknek (Magdolna, Simon, a házasságtörő asszony, a megszállottak), a félénkeknek (Nikodémus), a csalódottaknak (az emmauszi tanítványok), az elítélteknek (a két lator). Nem mutat különös előszeretetet, hacsak nem a legszerencsétlenebbek iránt; vállaira veszi az elveszett bárányt; mindenkihez alkalmazkodik. Szent Pál követi azt a mintát, mindenkinek mindene lesz, hogy mindenkit megnyerjen Krisztusnak. (I Kor. 9, 22.)

A jó Mester nem töri össze a félig megtört nádat és nem oltja el a füstölgő mécset. A feltett kérdésekre válaszol és megmagyarázza, hogyan kell imádkozni. (Ján. 16, 29. 39.)

Sőt mi több, azt lehet mondani, csak azt teszi, hogy minden kérdezőnek és sürgetőnek rendelkezésére áll. Nem látszik olyannak, mint akinek sürgős ügye van. Az ember oly nehezen nyilatkoztatja ki magát annak, aki folyton elfoglaltnak és túlterheltnek látszik. „Látván pedig Jézus a sereget, fölméne a hegyre és *leüle.*” (Mt. 5, 1.) „Azon a napon kimenvén Jézus a házból, a tenger mellett *ül vala.* És nagy sereg gyülekezék hozzája, úgyhogy hajócskába szállván, *leüle.*” (Mt. 13, 1—2.) „És történt egy napon, hogy *leült* tanítani.” (Lk. 5, 17.)

Mily tanítás van ebben! *Leülni annyit jelent, mint a léleknek értésére adni: „Egészen az öné vagyok. Rendelkezek velem. Ha tudná, mennyire a szívemen fekszik és érdekel engem az, amit mondani akar!”*

Duhamel, a francia akadémia tagja mondja: „Az emberek nagy része elhagyatottságban szenved. Fájt nekik,

hogy senki sem törődik velük, hogy hiába ajánlják fel magukat. Nyujtsa ki hát a kezét és fogja meg!" Hello Ernő még rövidebben mondja: „A szeretetnek az a dicsősége, hogy találékony.”

Nyujtsam ki kezemet, találjam ki felebarátom baját, tudjak úgy beszélni, hogy hatása alatt kitarja lelkét és elmondja azt, amit különben nem merne megvallani. — René Bazin Sarjadó búza c. regényében a földműves kimegy a szántóföldre és lehajol a rögre, hogy hallja, mint kel ki a búzamag. Tudjam hallgatni a csírázást, segítem annak létrejöttét, törjem meg a kemény rögöt, amelyet a mag nem tud szétvetni. Adjam tudtul egy kézfogással, egy mosollyal, egy elhangzó szóval, hogy rendelkezésre állok, átadom magam, kész vagyok mindent meghallgatni és segítségül menni.

*

Az isteni ügy igazi védelmezője és harcosa nem követeli magának azt, hogy az ügy *egyetlen munkálója* és végrehajtója legyen. Nem akar mindent egyedül végezni, és ezzel is gyakorolja a legyőzhetetlenül hódító *önzatlenséget*. Ha valaki a megváltás művét igazán

egyedül végezhetne volna, az bizonyára maga az Udvözítő lett volna. Szüksége lett volna neki segítségre? És íme, hasonlíthatatlan alázatossággal munkatársakat választ, tanítványokat gyűjt maga köré, mégpedig nem azért, hogy udvara legyen, hanem hogy neki, a világ Urának segítségére jöjjenek a világ üdvözítésében.

Igen gyakran, a helyett, hogy Ő maga hirdetné az igét vagy vinne segítséget, elküldi tanítványait. Azok is úgy megteszik, mint Ő, sőt néha az Úr megengedi, hogy jobban megtegyék. Ő mondja: „Még nagyobb dolgokat fogtok cselekedni.”

Urunk az önzetlenséget annyira gyakorolja, hogy elfogadja a sikertelenséget, és a sikert átengedi másoknak, hogy azok valósítsák meg a programját. Ő nem fog emberi szempontból teljes eredményt felmutatni. Legyőzötten, keresztrefeszítve fog meghalni, és apostolai mind elfutnak mellőle. A Szentlélekre lesz szükség, hogy a világ evangélizálása kezdetét vegye.

Könnyű ezt a mi esetünkre alkalmazni. Egyezzzünk abba bele, hogy mások segítségét igénybe vesszük. Ne

követeljünk minden tevékenységet magunknak, válasszunk munkatársakat, adjunk nekik munkát és örvendjünk, ha sikerül nekik, sőt akkor is örvendjünk, ha jobban sikerül nekik, mint nekünk. Ez az érzület csodálatot tud kiváltani, mert önmagában véve nehéz és ritka dolog. Vonzó lemondást gyakorlok, ha velem együtt dolgozó munkatársakat fogadok el. De nemcsak velem, hanem *mellettem* dolgozó munkatársakat is el kell fogadnom, vagyis olyanokat, akiknek az apostolkodási módszere elűt az enyémtől. Ismerjem el továbbá, hogy apostolkodásom *előtt* is volt buzgó és eredményes tevékenység.

Különösen a fiatalok hajlamosak arra, hogy szigorúak és elítélők legyenek azokkal szemben, akik nem fogadják el mindenben az ő cselekvési módszereiket. Így könnyen megesik, hogy a cserkész csak a cserkészletben hisz, a KIOE-tag csak a KIOE-ban, a kalotista csak a KALOT-ban, a dolgozó leány csak a D. L.-ben látja a katolikus ügy diadalát. Pedig „az Atya házában több lakás van”. Mások hamar pálcát törnek elődjük felett és hangoztatják, hogy előttük semmit sem dolgoztak. Vajjon Urunk

megvetette-e a multat? Semmiképen sem akarja letagadni az ószövetség értékét, amikor az újszövetséget felállítja. Gyakran idézi a prófétákat. „Ne gondoltok, hogy fölbontani jöttem a törvényt vagy a prófétákat, nem jöttem fölbontani, hanem beteljesíteni.” (Mt. 5, 17.) Vegyük figyelembe ezt a cselekvésmódot. Világos és természetes, hogy az új helyzet új módszert kíván, azonban ennek az alkalmazása nem kívánja azt, hogy az előző vagy más síkon mozgó művek szépségét ne vegyük figyelembe és ne ismerjük el. Ez a szűkkeblűség visszataszító. Az igazi apostolnak tágabb szíve van. Lelkesedik a művéért és módszeréért, de ugyanakkor elismeri az előtte vagy mellette működő intézmények és használt módszerek eredményességét. A lánghó buzgalom csak akkor hódít, ha tág. A szűk szellemek és szívek sohasem hódítottak.

Az apostol Krisztus szolgálatában van. De milyen szolgálat az? Ideiglenes, töredékes, szórványos, időközi-e vagy állandó, mindennapi, minden pillanati szolgálat? Ismer-e Krisztus ügye szün-

időket? Más szóval mondva: bizonyos időben Krisztus Vére használatlan-e, a megváltás terméketlen-e? Ellenkezőleg. Nem kívánja-e Isten országa minden pillanatban a segítséget és a lelkeknek nincs-e szükségük mindenkor támaszra, és Krisztus Vére nem kiált-e minden időben az égre?

Nem vagyunk apostolok naponként fél-óráig, a gyűlés folyamán, csupán ezen körülmények között, hanem *minden időben*, a napnak mind a huszonnégy órájában, az óra hatvan percében. Az *apostolkodás minden pillanatnak műve*. Nem mindig ugyanaz a módszer, de mindig ugyanaz az apostolkodás.

Tekintsük itt is Üdvözítőnket. Egy pillanatig sem felejtí el, hogy ki Ő és mit kell tennie. Legyen a zsinagógában vagy a templomban, a csónakban vagy a par-ton, beszéljen a samariai asszonnyal vagy Pilátussal, legyen az apostolok vagy a bírák előtt, mindenütt és mindenkor küldetése tudatában van. „Az én Atyám mindezideig munkálkodik, én is munkálkodom.” (Ján. 5, 17.) A világ üdvének nagy műve fennakadás nélküli állandó munkafolyamat, és Urunk most említett szavait éppen akkor mondta,

amikor a farizeusok szemrehányást tettek neki, hogy egy beteget szombaton gyógyított meg.

Isten minden pillanatban teremt életet és fenntart bennünket, az ő kegyelme minden pillanatban hatást gyakorol reánk és sürget minket. Minden pillanatban reánk szorulnak a lelkek, és minden pillanatban kéri az Atya, hogy Őt dicsőítsük, és kéri a Fiú, hogy segítségére legyünk.

„Nem is szüntek meg naponta a templomban és házankint tanítani és hirdetni Krisztus Jézust” — mondja az Apostolok cselekedete (5, 42.) az Egyház megindulásakor működő apostolokról. Ez a szabály most is. A hasznosság tevékenységünkől nem kívánja mindig ugyanazt a módszert; van apostolkodási módszer a munkaidőben és van a munkaszünetben, de nincs és nem is lehet munkaszünet az apostolkodásban. Az Atya mindennap munkálkodik, ugyanígy a Fiú és ugyanígy a Szentlélek, ki a lélek belsejében szüntelenül hív, ösztönöz, ha nem is mindig veszi észre a lélek. Így cselekszik a tizenkét apostol. Nem múlik el egy nap sem, hogy Krisztust ne hirdetnék. Így cselek-

szik minden apostol, ha apostoli hivatását igazán meg akarja valósítani. *Egész lélekkel, minden pillanatban.* Ez a jelszó.

*

El kell tűnnünk a Mester előtt, akit hirdetnünk kell. Ez minden vonzó apostolkodás első szabálya.

Hozzá kell tenni: vállaljunk ismeretlen, elrejtett feladatokat, tudjunk leszállni a részletekbe. Ne elégedjünk meg a szép tervekkel, hanem alázatos és reális érzékkel kezdjük a *konkrét dolgokat* megvalósítani.

Minden nagy hódító így cselekedett, legyen az Napoleon, Hitler, Mussolini, Foch vagy Lyautey. Eszméik voltak és azokat rendszerbe foglalták, de ugyanakkor a részletekbe menően megvalósították terveiket, és így az egyik hadállást a másik után bevették. Mielőtt isteni Mesterünket szemlélnénk, nézzünk egy emberi vezért, Lyautey marsallt, Marokkó meghódítóját. Ez a mélységesen vallásos hadvezér kiváltképen a cselekvés embere volt. Hatalmas szellemi képességgel rendelkezett és szellemisége nagyszerűen tudott alkalmazkodni a való élethez. Ő mondotta: *fel fogni a dolgokat helyes, de megvalósí-*

tani mindent jelent. Tonkingba érkezése után néhány hétre ezeket írja: „Meny-nyire más itteni életem, mint a franciaországi. Ott üres légkörben dolgoztam, katonaszállítási és haditerveken dolgoztam a nélkül, hogy igazán végrehajthattam volna azokat. Itt azonnal megvalósítjuk, amit magunk elé tűztünk.” Nemcsak a könyvekben keres felvilágosítást, hanem az állomásparancsnokoknál, az utolsó altisztnél, mindazoknál, akik — amint mondja — közvetlen testi kapcsolatban vannak a valósággal. A száraz napiparancsok, körlevelek az élethez való alkalmazkodást és éppen ezért módosítást, javítást igényelnek. Ezért a hirtelen készült rendeleteket legnagyobb ellenségeinek tartja és állítja, hogy mind a cselekvésben, mind a tudományban a teóriáknak az eseményekkel és tényekkel kapcsolatban kell lenniök. „Ott a helyszínen, az emberekkel és a dolgokkal való kapcsolatban tanuljátok meg mesterségteket” — mondja ugyanő.

És Krisztus, a legnagyobb vezér nem hajolt-e le az apró dolgokhoz és nem volt-e fáradhatatlanul türelmes, hogy győzedelmeskedjen a látszólag lényegtelen, de a valóságban komoly jelentő-

ségű akadályokon? Mekkora figyelemmel és körültekintéssel végezte például a tanítványok kiválasztását és előkészítését. Mily figyelmes gondnal kereste ezzel vagy azzal a személlyel a kapcsolatot. Gondoljunk Nikodémus, a szamariai asszony, a katonatiszt esetére, akinek a fia beteg volt... Az Üdvözítő mindent fel tud használni. Ő éppen úgy beszélgetésbe elegyedik a fára mászó Zakeussal, mint a fügefája alatt pihenő Nathanaellel, vagy a farizeus Simonnal az étkezőasztalnál, a szamariai asszonnyal Jákob kútjánál, Izrael mestereivel a zsinagógában és az inaszakadtal a fürdőtónál. A beszélővel a legértetőbb beszélgetési módszert használja, hogy ügyének megnyerje. Az egyik esetben kérdést tesz fel, hogy választ kapjon. „Kinek tartják az emberek az Emberfiát? — Némelyek keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások pedig Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül. Mondá nekik Jézus: Hát ti kinek mondotok engem? Felelvén Simon Péter mondá: Te vagy Krisztus, az élő Isten Fia.” (Mt. 16, 13—16.)

A másik esetben merész kijelentése és intelme ragadja meg a figyelmet. „Nem

jöttem békét hozni, hanem kardot." — „Aki életét meg akarja tartani, elveszti azt." — „Ha kezéd megbotránkoztat, vágd le azt!" — „Amit megköntendez a földön, meg lészen kötve a mennyekben is." — „Ahová én megyek, ti oda nem jöhettek."

Néha, nagy ritkán feltűnést keltően cselekszik, hogy a tanítást mélyebben belevésse hallgatói szívébe. Tiszteletben kell tartani az Isten házáat; kötéllal kiveri az árusokat, szavait így jobban megjegyzik: „Atyám háza az imádság háza és ti azt latrok barlangjává tettétek." Amikor a képmutatást ostromozza, nem riad vissza az ilyen kifejezésektől: viperák fajzatai, fehérített sírok.

Hanghordozása a leggyakrabban rendes, bizalmas, néha súlyos. Minden esetben tökéletesen alkalmazkodik hallgatóságához.

Jézus nemcsak a gyermekekkel, az apostolokkal és barátaival beszélget fesztelenül, hanem bárkivel, akivel csak találkozik, bírakkal, ellenségeivel, minden rendű és rangú emberrel. Sohasem tesz kivételt, mindenkivel készségesen foglalkozik. Azt mondja, ami abban az időpontban a legmegfelelőbb és ha

szükséges, várni tud szavaival. „Most nem tudjátok elviselni.” Jelenleg helytelen lenne erről beszélni. „Aki fel tudja fogni, fogja fel.” Később részletesebben vissza fog térni erre az intelemre, amikor a körülmények kedvezőbbek lesznek. Amikor tudja, hogy a tanítás színvonala túlszárnyalja a tömegét, választottait arra kéri, hogy egyelőre őrizzék meg a maguk számára. Különösen erős ez a kifejezés: „Ne vessétek gyöngyeiteket a sertések elé.” Nem mondja ezzel azt, hogy nem akarja az egész nyáját megnyerni, hanem hogy nem lehet mindent ugyanazon a fokon és ugyanabban a pillanatban mindenkinek odaadni. Az egyik léleknek a kegyelme nem ugyanaz, mint ami a másiké.

Mikor az Úr ragyogó sikert ért el vagy nagyobb csodát művelt, minden dicsőséget az Atyának nyújt át, „aki egyedül adhat egy könyöknyit a mértékhez”. „Keressétek először az Isten országát.” És azután vagy eltűnik vagy arra kéri a meggyógyítottat, hogy tűnjék el. Határozottan megtiltja Jairusnak, a zsinagóga fejének, hogy leánya fel támasztását elmondja. (Lk. 8, 56.) A két

vaknak meggyógyításuk után azt mondja: „Vigyázzatok, hogy valaki meg ne tudja.” (Lk. 5, 14.) Az elszáradt kezű ember és más betegek gyógyításakor megparancsolja a meggyógyultaknak, hogy el ne híreszteljék az esetet. (Mt. 12, 16.) A kenyérszaporítás után Ő maga vonul vissza, hogy elkerülje a tömeg ünneplését.

Amit Urunk apostoli sikereinél gyakorolt, ugyanannak a gyakorlását kívánja minden jó műnél. „Te pedig mikor alamizsnát adsz, ne tudja balkezed, mit cselekszik a jobb, hogy alamizsnád titokban legyen; és Atyád, ki lát a rejtetekben, megfizet neked.” (Mt. 6, 3—4.) „És amikor imádkoztok, ne legyetek mint a képmutatók, akik szeretnek a zsinagógákban és az utcák szegletein állva imádkozni, hogy lássák őket az emberek... Te pedig, mikor imádkozol, menj be kamarádba, és az ajtót betéve imádkozzál... Amikor böjtöltök, ne legyetek búsak, mint a képmutatók, mert meghervasztják orcáikat, hogy böjtölni lássák őket az emberek.” (Mt. 6, 3. 6. 18.)

Tehát bölcs és türelmes alkalmazkodás az apró dolgokban, szerény, de hatá-

szos gyakorlati megvalósítások, a lelkekhez jutás legjobb módszereinek gondos kiválasztása — és ha a munkát siker koronázza, szeressük az elrejtettséget, irtózzunk a dicsekvéstől, nagyotmondástól. Ebből a két értékes tanulságból nagy hasznot meríthetünk.

III. FEJEZET

„... de coelis.”

AZ ÉGBŐL

Mit akarunk testvéreinknek nyújtani? Emberit? Nem. *Istenit.*

Hogyan tehetjük ezt meg, ha első-sorban mi magunk nem vagyunk az isteninek tartályai? A mással szemben kifejtett minden természetfeletti tevékenység ábécéje a következő: *Az apostol legyen Istennel egybekapcsolt eszköz.* Instrumentum Deo conjunctum.

Kétségtelenül a tudás, a lélekismeret, a meggyőző képesség, a bátor fellépés, a megfelelő előkészület, ügyesség és lendület a tervek végrehajtásában... stb., mindez hódítani tud. Azonban ha mögöttük nem állanak az első vonalba bevonulni kész hatalmas isteni tartalékok, az apostolkodás igen hamar és

könnyen megáll. Az ember talán sokat tesz és mégsem tesz semmit. Külsőleg nagy zaj és mozgalom, de a mélyben semmi komoly dolog. Az egész nem egyéb kártyavárnál, amely az első fuvallatra összeomlik.

*

Az Istennel való kapcsolat első foka, amely feltétlenül szükséges, *a kegyelmi állapot.*

Mi történne, ha a tejet szeneszsákon keresztül öntenék a pohárba? Mi maradna meg fehérségéből? Minél több emberi tökéletlenség és vétek, önszeretet, önzés, kritikus szellem, büszkeség, tisztátalanság borítja el az apostolt, annál inkább tapad Isten kegyelméhez mindenféle salak, és a vele mint eszközzel közölt kegyelem eredeti alakját, szépségét és erejét veszítve szegényesen érkezik a lélekhez.

E tekintetben a világi apostoltól megkívánt követelmények sokkal nagyobbak, mint amelyek a paptól kívántatnak. Bizonyos, hogy a pap hasonlíthatatlan méltóságánál fogva a lehető legnagyobb szentségre van kötelezve. Azonban szentségi tökéletessége nem gyakorol szükségszerű befolyást akkor, amidőn

valamely szentséget kiszolgáltat. Más szóval mondva a szentség érvényessége független a pap lelki alkatától, és ez Isten csodálatosan nagy irgalmasságát hirdeti. Természetesen, ha a pap buzgó lelkiisége megvan, a közölt szentség hatóereje csak növekszik, viszont a pap buzgósága nem szükségszerű feltétele a szentség erejének. Mind a hét szentség ereje és hatása önmagában van.

A világi embernek nincs hatalma arra, hogy a kegyelmet szentségi úton kiszolgáltassa. Csupán mint a munkás munkáját (opus operantis), úgy adják a kegyelmet, amelynek tehát a jelenléte, ereje és nagysága az ő lelki állapotától függ. Ha tehát nincs meg benne a kegyelem állapota, mint adhat a világnak, ha nem üres szavakat, halott cselekedeteket? Hogyan teremtsen életet az, aki maga is holttest? Az olyan világi apostol, aki a megszentelő kegyelem által nem él isteni életet, és más lelkében istenit akar művelni, az isteni gépezet forgó, de semmit sem munkáló kereke.

„Elmúlt az az idő, — mondja Mauriac — amikor az emberek elveket hirdethettek, amelyek nem egyeztek meg éle-

tükkel. Hány ember... igyekezett a katolicizmus szeretetét az ő lelkének belső anarchiájával összeegyeztetni... Minket csak az a tudat ment meg, hogy sok fiatalember lelke mélyén megvalósítja ezen elveket, hogy nyilvános élete ezáltal termékeny legyen."

Ez nem csupán a jelen idők helyes módszere, hanem az minden idők termékeny apostolkodásának szükséges követelménye.

*

Mindeddig csupán az apostolkodás negatív eleméről beszéltünk. Az isteni kegyelem eszköze tehát nem lehet rossz eszköz. De a jó eszköznek sokféle fajtája van. Vannak elégséges, jó és tökéletes eszközök. Az tudja *az istenit legjobban munkálni*, aki *legközelebb van Istenhez*, a legjobban alkalmazkodik akaratához, a legmeghittebb viszonyban van Szívével.

P. Léonce de Grandmaison írja: „Elismert tény, hogy a tiszta lelkek sugároznak, jó gondolatokat sugallnak, a rosszakat elűzik, „szentség” módjára cselekednek, ha nem is a papok által kiszolgáltatott szentségek biztosságával és erejével, de mindenesetre megillető

tisztelettel és megfelelő arányossággal. „Itt az Isten” — mondják az emberek, amikor megjelenik közöttük Kosztka Szent Szaniszló, Berchmans Szent János, Szent Alajos, Limai Róza, Sziénai Szent Katalin. A gyermekek és bűnösök (ha ez utóbbiakat a kegyelem megéri) kiváltképen érzik ezt a befolyást, mert különösen tapasztalják és szenvedik a közöttük és a tiszta lelkek között tátongó nagy ellentétet és összhangtalanságot. Innét a sok embernek és bűnösnek nagy tisztelete a Boldogságos Szűz iránt.” (Ecritis spirituels.)

A következő kérdést tesszük fel: Milyen legyen az apostolnál az Istennel való egyesülésnek a foka? És mivel az Istennel való egyesülés mindenekelőtt az összeszedettség, az imádságos szellem, az imaélet gyümölcse, milyen legyen az apostol imaélete? Akár a tevékenység előtti, akár a tevékenység alatti összeszedettségről és imádságról van szó, a felelet minden apostol mintaképénél, Krisztusnál van.

Mit cselekszik Urunk, mielőtt az evangélium hirdetését megkezdi? — Imádkozik, összeszedettségben, magányban él harminc évig. Micsoda lecke ez szá-

munkra, akik mindig be akarunk érkezni, mielőtt elindultunk volna, akik alig gyűjtöttünk össze valamit, szegény gazdagságunkból máris osztogatni akarunk, és így egész készletünket elfogyasztjuk.

Urunk munkája kezdetén áll. Harminc éves. Eljött az idő. Hallani fogjuk. De még nem szólal meg. Előbb negyven napra a pusztába vonul. A pusztaságban és csendben, távol minden zajtól és emberekkel való érintkezéstől, magába mélyed. Az ő személyét tekintve szükség van erre? Semmiképen, de példát akar nekünk adni.

Vajjon példát meritünk-e ebből? Szónokolunk, szavalunk, szervezünk, lelkesítünk, amennyire csak lehet. De hogy az imázsámolyon mozdulatlanul maradjunk és ajkainkat lezárjuk, egy időre távol legyünk a tömegtől és meghosszabbítsuk a Mesterrel való magányt, és megadjuk lelkigyakorlatoknak és rekolekcióknak a maguk értékét?! Közülünk hányan képesek erre?

Sajnos, kevesen. És innét van az, hogy annyi apostolkodás terméketlen. Az apostoli tevékenység tekintetében semmi sem hiányzik, de hiányzik az azt

megelőző imádságos magábavonulás. A cselekvés előtt nem volt elég imádság. Mielőtt az embereknek Istenről beszélünk volna, nem beszéltünk eleget Istennek Istenről, vagy legalább nem hallgatuk eléggé Istent, aki önmagát közölni és a lelket megtölteni akarta.

Mózes cselekedni akar a néppel. Beszél hozzá, de az nem hallgat rá. Mózes tehát elhagyja a népet, félrevonul, de nem azért, mert a tömeggel többé nem akar törődni, hanem ellenkezőleg, hogy a legnagyobb hasznára legyen. Felmegy Sinai hegyére, leveti saruját és a hegycsúcs magányában közvetlen kapcsolatot keres Istennel. Magába vonul, hallgat, imádkozik. Midőn Mózes leszáll a hegyről, többé nem Mózes, legalább is nem az előző Mózes. Kezeiben tartja az igaz szavakat, amelyeket mondania kell, és azok nem az ő szavai, hanem az Úr Istentől diktált szavak. Feje körül fény-sugár ragyog, amely hatalmát, az Isten-nel való magános beszélgetéseinek visszfényét mutatja. Amint a Szentírás mondja, látta a láthatatlant, és midőn az izraeliták meglátják őt, kétségtelenül elismerik, hogy maga Isten beszélt vezérükkel. Mózes megnyerte a játszmát.

Az aranyborjút a földhöz vágja, nem haragszanak rá, hallgatják őt, nem szegülnek ellene. Mindenki követi őt a pusztán keresztül az ígértföldre felé, az éhség, szomjúság, kígyók, minden ellenére.

Vagy ott a nagy apostol, Szent Pál. Megtér és csakúgy tüzei a vágy, hogy Krisztust, akit az előbb üldözött, megismertesse. Talán azonnal városról-városra megy, hogy prédikáljon, kereszteljen, megtérítsen? Nem. Pál átkel a Jordánon és a homoksivatagokon, sziklás hegyeken keresztül eljut egészen az arabiai sivatagig. Hány napig vagy hétig marad ott? A világ várja őt. Hamar kezdje meg apostoli körútját. De nem. Pál a pusztában marad három évig.

Krisztus Urunk mennybemenetele előtt felhívja apostolait, hogy az evangélium igazságainak hirdetői és tanúi legyenek. Már előzőleg meghagyja nekik: „Elmenvén, tanítsatok minden nemzetet...!” És most, hogy a Mester az égbe száll, azonnal szétmennek a világ négy tája felé? Nézzük csak, hogy bezárkóznak az utolsó vacsora termébe, és kilenc napon át magukba mélyednek és imádkoznak. „Állhatatosak valának

az imádságban Máriával, Jézus anyjával." Csak ezután, a Szentlélek eljövete-lével mennek szét és gyújtják meg a világot.

Mi az apostolkodást és a lélekhódítás lényeges módszereit másképen fogjuk fel, mint Jézus, Mózes, az apostolok. És csodálkozunk sikertelenségünkön. Kiben van a hiba?

Minden termékeny működés leglénye-gesebb előfeltétele ez az imádságos mozdulatlanság. A világnak nem any-nyira tevékeny emberekre van szük-sége, mint inkább azokra, akik készek feláldozni gyors cselekvésre hajló kész-ségüket, és magukba szállnak, hogy munkájukat megtermékenyítsék. Sokat mozgunk, és nem állunk meg eléggé, mielőtt elindulunk.

„Midőn az ember semmi jobbat nem tehet, gondolkodik” — jegyzi meg egy humorista. Mily szánalmas kijelentés! Valóban szánalmas emberre vall. Az az apostol, akire e mondás áll, nem apos-tol. A gondolkozás, azaz elmélyedés, imádság legyen első lépésünk.

Bárcsak megértenők, mennyire maga mellett kíván látni minket az Úr, hogy az elmélkedés titokzatos csendjében a

világ megtérítésének titkát közölje velünk. Nemde megkapó az, hogy amikor az apostolok nem mernek más címet felvenni, mint szolga, Jézus a barát édes nevén hívja őket. Péter így hívja magát: „Jézus Krisztus szolgája és apostola.” Jakab apostol „az Úr Jézus szolgájának” nevezi magát. Jézus fiacskáinak szólítja őket. A Szentírás gyakran mondja: „vele volt a tizenkettő”. A tizenkettő ott van Kánában, a farizeus Simonnál, jelen van csodáinál, tanításánál. Mesterüket nem hagyják sokáig egyedül. Midőn Urunk Jákob kútjánál pihen, hamar visszajönnek hozzá a városból. Szent Lukács evangélista egy helyen elmondja, hogy Jézus magában imádkozott, de azonnal hozzáteszi: „és a tanítványok is vele valának”. (Lk. 9, 18.) Ott vannak az árusok, a gyermekek jeleneténél, a vérizzadásnál (sajnos, bizonyos távolságra), a mennybemenetelnél. Gyakran megtörténik, hogy Urunk, miután a tömeghez beszélt, néhány szót csupán apostolaihoz intéz. Így az Oltáriszentségről szóló beszéde után, amikor a hallgatóság egyrésze hitetlenül szétszéled, ezt kérdi apostolaitól: „Csak nem akartok ti is elmenni?”

(Ján. 6, 68.) Leghosszabb beszédét az utolsó vacsora után apostolaihoz intézi.

A Mester tehát a lehető legtovább kíván apostolaival lenni, amint az apostolok is Mesterükkel kívánnak lenni. E kettős kívánságból az első örökké időszerű. Az Úr most is azt kívánja, hogy közelében legyünk. Vajjon mi is óhajtunk-e minél tovább Krisztus mellett maradni? Mindig van idő a szórakozásra, világias foglalatoskodásra, de hogy Istennel szemtől-szembe legyünk, arra egy percnyi idő sincs.

„Korunk elvesztette a magány titkát” — mondja René Schwob. Mennyire igaz! „Minden bajunk onnan származik, — jegyezte meg La Bruyére — hogy nem tudunk egyedül maradni. Innét a játék, a szórakozás, a bor, a nő, a megszólás, az irigység, és innét önmagunk és Isten elfelejtése.” Fűzzük hozzá, hogy innét az apostolkodás hiányossága.

Renan gúnyosan jegyezte meg Clemenceauról: „Látszik róla, hogy nem végez elmélkedést.” Mit használ a tevékenykedés, beszéd, írás és minden fáradkozás, ha az ember üres magokat vet?

A csend (az imádságos csend) oly gazdag Istenben, hogy Fáber a nyolcadik szentségnek nevezi. A csend a források földje, a nem hiábavaló szavaknak és cselekedeteknek atyja.

A természetfeletti kiterjeszkedés a nagyfokú koncentráció, az elmélkedés leánya. Beszélni és cselekedni annyi, mint adni; hallgatni, imádkozni annyi, mint szerezni. A csillagokat csak éjjel lehet felismerni... Boldogok azok, akik nem hiszik, hogy elvesztik az időt, amikor kimenekülnek a fényből és a napi forgatagból, és a magányba vonulnak. Kiváltképen ott nyilatkoztatja ki magát az ég. Hogyan beszéljünk az égről, ha sohasem „láttuk”?

Dhon Gopal Mukerji hindu bölcselő „Testvérem arca” című könyvében elmondja, hogy a diplomaszerezés és a politikába való betekintés céljából Amerikában töltött tizenkét év után elámulva vette észre, hogy mily szegény a lelke. „Amikor a newyorki Town Hall dobogójára léptem és szembenéztem hallgatóimmal és szívembe tekintettem, megdöbbenéssel fedeztem fel, hogy üzenetre alkalmatlan ember vagyok. És tisztán hallottam ezt a felhívást: Térj

vissza, alkalmatlan ember, Indiába és a szentség lábainál újítsd meg szellemedet!" Egyik napon Wilsonról beszéltek neki. „Szent-e ez a tizennégy pontos ember? — kérdi. — Elmélkedett-e legalább egy évig mindenegyves pontján? Bőjtölt-e és imádkozott-e elég soká Istenhez, hogy mindegyik pontjának halhatatlan életet szerezzen? Nem bőjtölt ő, sem nem imádkozott tizennégy éven át.” És kigyulladt arccal folytatja: „Hogyan lehet egy eszmét az életbe oltani a nélkül, hogy az ember előzőleg több évet nem áldoz fel annak?”

Hiába beszélek és fáradozom, ha üzenet nélkül, semmitmondóan beszélek.

A világháború alatt Szibériában levő fogoly tisztek, hogy a hosszú tétlen napok unalmát elűzzék, képzeletjátékot folytattak. Az egyik lerajzolta az asztalra a zongora billentyűit és eléje ülve játszani kezdett a néma zongorán. Anynyira beleélte magát a játékba, hogy a szemlélő valóságos zongoravirtuóznak tekinthette, csak hogy hangok nem kerültek elő. A másik tiszt az írógép betűit írta egy papírlapra, és azon órák hosszat járatta ujjait, a harmadik Morse-

jeleket adott le, de minden munka a képzelet világában mozgott.

Vajjon nem követem-e gyakran ezen fogoly tisztek (egyébként saját szempontjukból helyes) cselekvését, amikor öntudatosság vagy elégséges tiszta szándék nélkül cselekszem? Dolgozom és fáradozom, lábam, kezem, nyelvem munkában van, és mindezen tevékenységem végén van-e valami elért eredmény? Valóban Istenért dolgozom? Nem dolgozom-e igen gyakran tisztán természetes tevékenységből vagy egészen emberi szempontból? Mily sajnálatos lenne, ha tevékenységemre ezt a megállapítást lehetne mondani: nem más, mint levegőverdesés. (Quasi aerem verberans. I Kor. 9, 26.) Csak néma billentyűkön játszottam, semmi sem lett beírva az élet könyvébe, hívó szavam az Istennel való kapcsolat hiánya miatt nem jutott egy emberhez sem.

A semmitmondó beszéd mulatságos esetét mondja el Wladimir D'Ormesson. A dán királyi udvar előírása szerint a dán hercegeknek és hercegnőknek a színielőadások szünetében élénk társalgást kellett folytatniok, legalább is ezt kellett mutatniok a színházi közönség

előtt. Hogy valóban ezt a benyomást keltsék, szokás szerint számolni kezdtek. 1, 2, 3, 4, 5, 6 — mondotta a trónörökös. 7, 8, 9, 10, 11 — felelte a trónörökösne. 12, 13, 14 — szólt közbe Ingeborg hercegnő. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 — válaszolt rá határozottan Thura hercegnő. „Mennyire vidámak ma este a mi hercegeink” — gondolta a közönség. Ugyanilyen semmitmondó, tartalmatlan annak a beszéde, aki csak önmagából és nem Istentől merít.

Egy francia szerzetesnő elmondja, hogy a Rajputana-folyón Gandhival, a hindu népvezérrel utazott. Mind őt, mind a hajó valamennyi utasát meghatotta Gandhi összeszedettsége és ima-szomjúsága. Gyakran félrevonult a hajó hátsó szélére és szemeit lecsukva vagy az égre irányítva mély imádságba merült. „Az imádság volt az én erkölcsi és fizikai üdvösségem a legnehezebb körülményekben — mondotta az egyik kérdezősködőnek. — Az Isten elé vetettem magamat. És akkor a legnagyobb ellentmondások között lelkem zavartalan békébe merült. Ma szabadon vagy elfogatva, dicsőítve vagy kigúnyolva, jólétben vagy ínségben, tisztelve vagy

megvetve én vagyok a legboldogabb ember; hiszek Istenben és reá bízom magamat. Minél inkább erősödik hitem, annál ellenállhatatlanabb a vágyam, hogy imádkozzam... Egyedül a buzgó imádság tudta Isten utáni éhségemet kielégíteni, és úgy gondolom, hogy a lélek nem tud betelni az imával."

Mekkora tanulság ez nekünk, a katolikus hit apostolainak!

Duhamel szeretné, ha megteremtenék a csend nemzeti parkját. A gondolat nem új. Hiszen sok helyen megvalósították. A csend nemzeti parkjai a lelkigyakorlatos házakban vannak. Keressük fel azokat, amennyire csak tehetjük, hogy lelkünk ezeken az áldott helyeken a termékenység biztosítékát kaphassa. És közben-közben az élet zajos mozgalmában keressünk egy magános sarkot, ahol egy időre legalább magunkba szállhatunk. „Mindig akad elég magány azoknak, akik arra méltók” — jegyzi meg Psichari. Öhözze írja Szudánba Péguy a következő sorokat: „Maga tudja, mi a sivatag... Maga egyedül hallotta közülünk a csendet... Maga egyedül tudja a mai modern időkben, hogy mi a csend, és hosszú hónapokon keresztül

hallgatta azt. Maga tudja, mi a lélek magánya, és közülünk egyedül mérhette fel annak mélységét. Maga egyedül elmélkedhetett a valóságos magányban és szemlélte a gyermeknépeket, az első teremtményeket, az első természetet. Maga hallgatta a lélek csendjét és azért megőrizte első lelkét...”

A francia állami műegyetem kollégiumának tagjai közül többen az előírt felkelési idő előtt fenn vannak és az egyik teremben összejönnek, hogy közös elmélkedést végezzenek. Közülük az egyik ezt írja: „Nagy nehézséggel jár ez. Egyedül akarunk lenni a munka előtti percekben. És reggel sietnünk kell, hogy csengetés előtt lemenjünk az udvarba vagy valamelyik műterembe, hogy egy kissé gondolkozzunk és a napot felajánljuk Istennek... A buzgó lelki élet feltétlenül szükséges minden igazán sugárzó cselekvéshez.”

Egy másik hallgató így ír: „Többen nehéznek tartják a feladatot és alázattal bevallják aggodalmukat. Ez azt mutatja, hogy a megváltás feladatát csak természetfeletti nagy eszközökkel lehet elvégezni. Minél többet gondolkozom, annál inkább meggyőződöm arról, hogy

mindnyájunknak nem közönséges lelki életre van szüksége...”

Egy végzett egyetemi hallgató, ki már az életben dolgozik, ezeket írja: „Életembe igyekszem több csendet és imádságot vinni. Az elmélkedésre és lelki olvasásra vasárnap és azokon a napokon, amikor utazom, valamivel több időt fordítok. Hétközben egész napom munkában telik el. Csak rövid időt szentelhetek a nagy nyugalomnak, amikor este a templomban az Oltári-szentség előtt vagyok. Ez a nap leg-hasznosabb negyedórája. Csak ezáltal érek valamit.” E tekintetben I. Albert belga király és Dollfuss, az egykori kancellár szép példát adott a világnak. Amikor Albert király udvari szolgájával az autón Marche-les-Dames felé robog, útközben megáll az ismeretlen katona emlékműve előtt. „Várjon rám!” — mondja szolgájának, és turista ruhájában ott állt tíz percig az örökké lobogó láng előtt. A király elmélkedett. Egy óra múlva a király meghalt, és azon az éjszakán kiterített teste elvonult ugyan-azon emlékmű előtt. A nagy uralkodó sok nemes tulajdonságát idézték, de kevés oly jellemző, mint ez az elmél-

kedő elmélyedés, ami a király megszkott tulajdonsága volt.

Amikor Dollfuss a köztársasági elnöktől ajánlatot kapott a kancellári hivatal elfoglalására, ezt felelte: „Holnap meg fogom adni a választ.” Elment Bécs külvárosának egyik templomába és a kitett Oltáriszentség előtt térdre borult. A buzgó keresztény Istentől akart tanácsot kérni. Egyedül Istentől. Imádságba mélyedt és abban maradt reggelig. Azután kötelességét felismerve, visszatért az elnöki palotába. A megbízatást elfogadta.

*

Amikor azt mondjuk, hogy a cselekvés előtt imádkozzunk, nem gondolunk csupán az általános munka megindításának idejére, hanem minden napra. Nem szabadna egyetlen apostoli napnak sem elmúlnia a nélkül, hogy magába ne foglaljon egy bizonyos időt, amelyet az Isten lábainál való elmélyedésre fordítunk. Az a megszokott készség, amelylyel naponként időt szakítunk az elmélkedésre, megadja azt a nagyszerű képességet, hogy bármikor, különösen amikor felebarátunkra hatni akarunk, azonnal

mélyen gondolkozni, eszmélődni és hatásosan beszélni tudunk.

Az evangéliumban sűrűn olvassuk, hogy az Úr, mielőtt egy fontos akcióba kezdene, egy pillanatra magába mélyed, szemeit az égre emeli. Az apostolok meghívása előtt elvonul a hegyre és imádságban tölti az éjtszakát. A tanítás nekünk szól. A helyett, hogy azonnal a munkához kezdenénk, amely talán sürget, egy időre szálljunk inkább magunkba és tisztítsuk meg szándékunkat és lelkünket emeljük Istenhez.

Amikor az Úr az apostolokat tanítani akarja, ismét az imádsághoz fordul, amivel mintha azt mondaná nekünk: Nem tudjuk az emberek akaratát megszilárdítani, ha előzőleg nem kérjük Isten segítségét. Urunk azért is imádkozik, hogy apostolait is készségesen hallgassák: „Nem csupán őérettük könyörgök, hanem azokért is, akik az ő szavaik által hinni fognak énbenem.” (Ján. 17, 20.)

Az Apostolok cselekedetei Szent István első vértanúról áradó dicséretet mond. „István pedig, ki telve volt malaszttal és erővel, csodákat és nagy jeleket művel vala a nép között.” (6, 8.)

Mivel Isten embere volt, hatást tudott gyakorolni a lelkekre. Hatalma csodálatos dolgokban nyilatkozott meg és lehetetlen volt ellenállni bölcseségének és befolyásának. „Felléptek azonban némelyek... és vitatkoztak vala István-nal, de nem tudnak vala helytállni a Bölcsesség és Lélek előtt, aki szól vala.” (6, 10.)

Chateaubriant „Az Úr válasza” című könyvében egy egyetemi hallgatót szerepeltet, aki büszkén emlegeti a tevékenységet. A könyv másik hőse, de Mauvert így válaszol neki: „Mindaz, ami az embert eltéríti a szemlélődéstől, eltéríti az egyenes úttól, amely a hatalomhoz vezet. A nagy szentek, Brúnó, Bernát, Benedek az állandó szemlélődésben megtalálták gigantikus lelki növekedésük titkát.”

„És aztán — folytatja de Mauvert — mi van a cselekvés kezdeténél és mi teszi azt kivihetővé, ha nem magának a cselekvésnek a képe? És mi a cselekvés, ha nem egy eszmének a kivetítése? A nagyot cselekvő emberek nem voltak-e nagy szemlélődők?...”

„De ez annyit jelent, mint ürességet hagyni magamban. És ha ürességet

hagyok magamban, mi marad nekem?"

„Ebben az ürességben várd Őt, aki van.”

Ha a lélek Istent bírja, azaz *kegyelmi életet él* (lényeges feltétel!), ha ezenfelül igyekszik *Istennel* a lehető *leggyakrabban kapcsolatba jutni*, elindulhat tesvéreihez. Az az isteni, amit adni fog, nem lesz szükségszerűen észrevehető, sőt talán ő maga sem veszi azt észre. Az Úr megengedi néha, hogy az apostol munkája látszólag eredménytelen legyen. A valóságban azonban Isten ő általa megtalálja az utat bizonyos lelkekhez és mélyebben kinyilatkoztatja magát azok előtt.

Lehetetlen, hogy korára és környezetére ne legyen nagy hatással az, aki Istent bírja, aki nem zárja be szívét a kegyelem előtt, aki lelkének ürességében ennek az egyetlen lényegi valóságnak, Istennek ad hajlékot.

Minél inkább kívánczunk sokat adni, annál gyakrabban térjünk vissza a forráshoz. Pascal az Úr Jézussal kapcsolatban ezt a megjegyzést teszi: „Ha a mesterember a gazdagságról beszél, az államügyész a háborúról... hamar elárulja tudatlanságát, de a gazdag jól

beszél a gazdagságról... azaz Isten jól beszél Istenről. Amint Urunk beszéd-módja bizonyítja személye istenségét, úgy az apostol is beszédmódjával bizonyosságot tesz arról, hogy Isten ember-e vagy nem? Ha közönséges ember, inkább hallgasson, mert azzal többet ér.

MÁSODIK RÉSZ

„Incarnatus est.”

MEGTESTESÜLÉS

I. FEJEZET

AZ IGAZSÁGOT TEGYÜK LÁTHATÓVÁ

Krisztus testet akart öltetni, hogy minket üdvözítsen. Minden apostolnak ebben is követnie kell Krisztust.

Mit jelentsen ez?

Két dolgot: tegye az *igazságot* az ő személyében *láthatóvá* és vonzó (sőt ha lehet), hősiek példájával *szeretetremlítővé*.

Isten az ószövetségben mindig igyekezett az emberiséget köteletségében megtartani, amennyiben emlékezetébe véste a törvény követelményeit. Jeruzsálem nem hallgat rá, vagy ami még rosszabb, megöli a hirdetőket, megkövezi a prófétákat.

Mit fog az Ige cselekedni? Testet ölt. Az üzenet nem marad tisztán üzenet, hanem eleven életté lesz előttünk. Az

Ige testté lőn, és miköztünk lakozék. A formulák nem jelentenek sokat, a példa mindent jelent. Ha Udvozítónk a szegénységet csak tanításával mutatta volna be, kevés ember kereste volna a szegénységben a boldogságot. Krisztus a szegénységet élte, szegényen született és szegényen halt meg. Példája többet tett, mint szava.

A lehető legteljesebb embernek kell lennünk. Urunk ember volt a szó teljes értelmében. Átérzi a természet minden szépségét, csodálja az út szélén nyíló virágot, a sárguló búzamezőt; Ő együtt-érez minden testvérével, hozzájuk csatlakozik örömükben és bánatukban; könnyeket hullat Lázár, Jeruzsálem, a naimi özvegy fia, Jairus leánya felett, kedvesen ünnepel a kánai menyegzős néppel vagy a farizeus Simonnal; nem adja az előkelőt, nem beszél magas tónusban, hanem szívélyes, egyszerű, készséges, és alapvonása a kedves jószág. Mindent tud, de senkit sem sujt le tudásával. Tanítványai, a tömeg, a bírák kénytelenek elismerni, hogy az isteni tudományokban messze felette áll mindenkinek. Ez az értékelés magától jön, nem keresi azt Krisztus. Ezzel az

egyszerűséggel, mely oly sokakat magához vonz, kegyes fenség, magasztos, de szerény tekintet, nemes méltóság párosul.

Az apostol, mint Krisztus, legyen a lehető legtágabb értelemben vett ember. Értsen meg mindent, szeressen mindent, tudjon mindent értékelni, legyenek antennái, bírja az együttérzés adományát, legyen mindenben mély szakértelme és józan ítélőképessége. E mellett maradjon szerény; ha van érdeme, sohase mutogassa azokat, de engedje látni.

Ime tehát: széles látókör, megfelelő tudás, kedvesség, lelki nemesség, fesztelen közvetlenség képezi az apostol fontos képességeit.

*

Ha fontos az, hogy a világi apostol jó emberi tulajdonságokban gazdag egyéniség legyen, kiváltképen fontos, hogy *személyiségén keresztül Krisztust* és az evangéliumi élet szépségét sugározza. „Engem látva, ismerjenek fel téged, ó Jézus” — mondotta Perreyve. Úgy van.

A munkáslelkész és a katolikus ifjú-

munkás között a következő párbeszéd folyt le:

— Ismerik-e munkástársaid az evangéliumot?

— Nem ismerik.

— Ismerik-e Jézus Krisztust?

— Nem ismerik.

— Hát a pápát.

— Azt sem.

— Hát a püspököt?

— Még kevésbbé.

— Hát a plébános urat?

— Egyáltalán nem ismerik.

— Nos hát! Nézd csak. Rád vár a megtiszteltetés, hogy mindezeket megismertesd munkástársaiddal. Kell, hogy téged látva, feltámadjon bennük a kereszténység gondolata és feltűnjön annak szépsége. Neked kell az evangéliumot sugározni. Téged látva, fedezék fel Krisztust!"

Ez a lényeges küldetés. *Legyünk a kereszténység nagyságának és szépségének élő bizonyítékai és tanúi.* Különösen nagy szükség van erre ma, amikor oly sok embernek hamis felfogása van a vallásról, előítélettel van irányában vagy teljesen tudatlan benne. Claudel szavaival élve, mi a fényesség követői

vagyunk. A költő Rivière Jakabnak ezeket írta: „Magának van szabadideje, értelme, képzettsége, maga a fényesség követe ezek között a mélységbe esettek között. Mit fog nekik válaszolni Isten előtt, amikor vádolni fogják önt és kérdik: Mit tett mindezen ajándékaival?”

Nekünk nincs egyformán szabadidőnk, ugyanolyan értelmünk és képzettségünk, de mindegyikünknek a kapott ajándékok mértéke szerint az igazságot kell szétsugároznia, hogy az emberek megismerjék azt. „Ti, akik láttok, mit tesztek a fényességgel?” — kérdi minden kereszténytől Claudel.

Mi is elmondhatjuk Mansfield Katalin szép imáját: „Uram, tégy engem a kristályhoz hasonlóvá, hogy fénysugarad rajtam keresztül szétragyogjon.

A világosság mindenben keresztülhatol, mégpedig sértetlenül. Ezt kell tennie az apostolnak is. Keresztül kell sugároznia bármely környezeten, hogy elvigye oda Jézus Krisztus igazságát és szeretetét. Bárhová megy, baj nélkül kell járnia.

„A világban vagytok, de nem vagytok a világgé” — mondotta Urunk.

Oly könnyű a világ hálójába kerülni.

A helyett, hogy az ember átjárná a tömeget mint a kovász, a tömeg tiporja el az embert. A világnak az a nagy veszedelem, — amelyről Urunk beszél — hogy lassan a középszerűség felé, a nyárs-polgáriasság felé húz. Nincs egyenes és kifejezett bűnre csábítás, ellenben hódító felhívás mindarra, ami az embert gyengévé teszi a bűnnel szemben. Ledönti az eszményiség szobrát, kigúnyolja a buzgóságot, mindent a közepes színvonalra süllyeszt le.

Aki a környezet befolyását hatni engedi magára, az elveszett a nagylelkűség, az apostolkodás számára. Ha névszerint még benne is van a buzgók csoportjában, közreműködését kockázat nélkül nem lehet igénybe venni. Mivel nem elég erős ahhoz, hogy ellenálljon, és nincs eléggé kialakult meggyőződése, hogy magát befolyásolni ne engedje, azért mások hatnak reá és nem ő gyakorol befolyást másokra. A helyett, hogy ő vezetné a nyáját, a nyáj vezeti őt. A kevésbbé jókkal volt és azok gyengévé tették. A kovászból a megújításra váró tömeg egyik közönséges egyede lett.

A következő kísértés mindenkit meg-

környékekezhet. — Hogy az észrevétlenül maró és gyengítő befolyás ne érjen minket, őrizkedünk a tömeggel való túlságos kapcsolattól, igyekezünk mindgyakrabban visszatérni barátaink és azon emberek közé, akik hasonló gondolkodásúak, és akik felé természet-szerűen vonzódunk. Mennyivel kellemesebb azokkal érintkezni, akik hozzánk hasonlítanak és akiknek ugyanaz az eszményük és törekvésük.

Ez az eljárás helytelen. Hogy a kovász átjárja és átalakítsa a tömeget, ahhoz elengedhetetlenül szükséges, hogy vele összekeveredjék. Ha elkülönítjük magunkat a tömegtől, elfelejtjük kovász-szerepünket. Az Actio Catholicának éppen az az egyik főeszméje, hogy nem emeli ki a jó elemeket a tömegből, hanem meghagyja őket ugyanabban a környezetben, amelyben mindennap élnek, hogy azt állandó jelenlétükkel, jópéldájukkal és apostolkodásukkal fel-emeljék. Hogy hatást gyakoroljunk a millióra, szükséges, hogy abban éljünk. A hasonló erényű és cselekvőképességű apostolok közül az fog legnagyobb befolyást gyakorolni a környezetére, aki legtöbb kapcsolatot tart fenn vele.

II. FEJEZET

AZ IGAZSÁGOT TEGYÜK VONZÓVÁ

Az evangéliumnak vannak kemény, rideg részei. Pascal szavai szerint, ha csak geometria lenne, kevesen lennének azok, akik nem fogadnák el. Az emberek nagy részét nem a Szentháromság titka állítja meg, sokkal inkább az evangélium morálja, amely oly élet-szemléletet és életmódot követel, amely az emberi természet ágaskodó és kirobbanó törekvéseinek megfékezése nélkül nem valósítható meg. Az ember különösen az érzékek, a kíváncsiság, a vágy felébredésének korában szeret minden fékező kísérletnek ellenszegülni.

Hibát követünk el akkor, ha kivált a fiatalok körében az Úr Jézus vallásának csupán *negatív* oldalát mutatjuk be, vagyis azt, ami tiltva van, amit nem

szabad megtenni. Ezzel azt a látszatot keltjük, mintha a vallás csak tilalom, korlát, az ember egyéniségének, életének, kiáradásának akadályozója volna, holott az evangélium ennek éppen az ellenkezője.

Az Udvözítő Jézus tanítása maga a bőkezűség és a nagyszerűség. Az Isten Fia nem azért jött le az égből a földre, hogy emberi szabadságunkat gúzsba kösse, hogy nekünk többé-kevésbbé drákói rendészeti szabályokat hozzon. Ha Ő ilyen csodálatos vállalkozásba kezdett és leszállt az égből, azt csakis azért tette, hogy valami páratlanul nagyszerű dolgot hozzon a világnak.

Bergson „Les deux sources” című munkája befejezéseként gúnyosan felhívja az emberi nemet, „tegyen meg minden szükségést, hogy a mi ellenszegülő égitestünkön is beteljesedjék a világmindenség lényeges működése, amely isteneket alkotó gépezet”.

E szavak sokkal inkább igazak, mint ahogy azt Bergson elképzelte. Hiszen a szó legszorosabb értelmében mondatott rólunk: „dii estis — istenek vagytok”, „filios Dei fieri — hogy Isten fiai legye-

nek". Adjuk meg ezen kifejezéseknek a teljes keresztény értelmet.

Mindenekelőtt adjuk tudomására megkeresztelt testvéreinknek azt a hasonlíthatatlan méltóságot, amellyel a keresztesség szentsége minden keresztényt felruház, akinek lelkébe magát a Szentháromságot vezeti be, és aki istenien élhet minden időben, ameddig csak akar. Emeljük fel fejünket, tanácsolja Psichari. Hordozzuk büszkén keresztességünk méltóságát.

Bloy Leó elbeszéli, hogy abban az időben, amikor még nem volt szokás fedetlen fővel járni az utcán, a Montmartre környékén állandóan látni lehetett egy idős embert, aki kalapját mindig a kezében tartotta és sohasem hordta a fején, akármilyen idő volt. Miért? Mert mindig Isten jelenlétében járt. Különcködésnek nevezhetnők ezt a viselkedést, pedig az eleven és mélységes hit gyönyörű gesztusát lehet benne felfedezni.

Nagyon kevesen vannak azok a megkereszteltek, akik tudatában vannak annak, hogy minden kegyelmi állapotban lévő emberben Isten él. Ez legyen tehát legsürgősebb és legfontosabb hadjáratunk: vigyük hírül testvérünknek,

hogy csodálatosan magasztos méltóság tulajdonosa a keresztség által, amely őt magába Krisztusba oltotta, Krisztus titokzatos testének, az Egyháznak élő, integráns tagjává tette, a Szentháromság életét közölte vele és részesévé tette Krisztus és az Egyház királyi papságának. A lelki szolidaritás, a szentek egyességének köteléke által pedig minden megkeresztelt testvérével a közös isteni rokonságban egyesítette, és mint élő kelyhet, mint eleven templomot az igaz Isten személyes és szociális tisztelére szentelte fel. A keresztség által megszerzett ezen isteni nemességünk elragadó csodája nem képes-e fellelkesíteni minket?

Lelkiségünkben őrizkedjünk attól, hogy életünket kizárólag a bűn elkerülése töltse ki. Ez sokaknál valóságos rögeszme. Mindenütt bűnt látnak, túlozzák annak erejét és csábítását, azt hiszik, hogy a sátánnak majdnem annyi, sőt több hatalma van, mint Istennek. — Miért vegyük körül a bűnt ekkora dicsfénnel, mirevaló azt mindenüvé odaállítani, hogy valósággal elállja az utakat? Tudjuk, hogy létezik. Együgyűség lenne ezt letagadni. Csakhogy nem az ő rangja

az első. Szeretjük kihangsúlyozni, hogy mindenekelőtt kerüljük a rosszat, pedig mindenekelőtt istenien kell élnünk. Első a kegyelmi állapot ragyogása; a bűn, a gonoszság, a tagadás maradjon hátul. Az igazi lelki higiénia nem abban áll, hogy valósággal belehipnotizáljuk magunkat a gonoszság világába, hanem inkább abban, hogy beleállítjuk magunkat az isteni világba, a fényesség víziójába.

„Nem a rúttól való irtózás miatt, hanem a szép iránti vonzódásból kell hirdetnünk a szépet” — jegyzi meg Péguy. Igaza van. A Király gyermekei vagyunk-e? Igen vagy nem? Isten fiai vagyunk-e? A Szentháromság élő tabernákulumai vagyunk-e? Krisztus élő folytatásai vagyunk-e? Ez számít, ez a legelső, ez a legfontosabb.

Az kétségtelen, hogy a keresztségi tündöklés következtében mindenkor és minden körülmények között úgy kell viselkednünk, mint megkeresztelteknak, mint Krisztus élő folytatásainak, mint a Szentháromság élő tabernákulumainak, mint született megváltóknak, mint a valóságos felszentelteknak. És ha e királyi program teljes megvalósítá-

sáért, azaz hogy munkánk, szavunk, gondolatunk és érzelmünk a megkereszteltnek, a valóban felszenteltnek, a Krisztus tagjának cselekedetei, szavai, gondolatai és érzelmei legyenek, áldozatot kell hoznunk, vagyis fel kell áldozni a lustaságot, ezt a veszedelmes barátságot, ezt a helytelen ábrándot, ezt a látogatást, ezt a filmet stb., akkor azt kell mondanunk: éljen az áldozat! Talán amputálás történik? Dehogyan is. Meggazdagodás. A szobrász kalapácsával és vésőjével töri, zúzza a márványtömböt. El akarja azt pusztítani? Ellenkezőleg, meg akarja szépíteni, remekművet akar belőle alkotni.

A gonosznak egyik legravaszabb és legveszedelmesebb kísértése az, amikor el akarja velünk hitetni, hogy önmagunk legyőzése annyi, mint önmagunk kisebbitése, hogy fáradni annyi, mint magunkat kizsarolni. Renan a maga szkepticizmusával és látszatönzetalenségével azt mondotta: „A igazság talán szomorú.” Claudel Rivièrre Jakabhoz írt levelében méltó választ ad a „szerencsétlen Renan megvetésre méltó szavára”. Elmondja, hogy mennyire felházt e kijelentés ellen már akkor,

mikor még meg sem tért. „Már szívem mélyében tudtam, hogy a nagy isteni öröm az egyetlen valóság, és amelyik ember nem hisz abban, sohasem fog művészi munkát, még kevésbbé szent művet alkotni.”

Gide még tovább megy Renannál. Nála az igazság nem „talán” szomorú, hanem csakis szomorú. Miután sokáig ellenállt a test fulánkjának, a végén, mint minden gyenge ember, engedett neki, és gyávaságához magyarázatot keresett. Azt vallja, hogy a bukás gazdagít, és meg kell ízlelni minden örömet, meg kell érteni a zongora minden billentyűjét, inni kell minden forrásból. Ime a totalizmus. Nem tesz különbséget egészséges és tiltott öröмок között, minden jó, minden egészséges. Szerinte sohasem lehet eléggé kiszélesíteni a tapasztalatot. Dicsőség annak, aki mindent tapasztalt, még a rosszat is.

Mintha a méregnek tiszta lisztbe való keverése nem okozna bajt. Túlságos együgyűség kell ahhoz, hogy az ember ennek az álbölcsnek a szofizmáit elfogadja.

A rossz nem gazdagít. A bűn nem szép. Igaz, hogy vonzza az embert, de

önmagában nem vonzó. Az ember lidércfénynek az áldozata. Az ördög nem mulattató. Ő mulattathat minket, de nem azért, mert magában vonzó hatalommal rendelkezik, hanem mert bennünk nagy az érthetetlenségnek és illúzióknak a hatalma: a látszat nekünk elég, és elfelejtünk a valóság lényegébe hatolni. A rossz az nemlétezés, az üresség. Felveheti az álarcot, de lényegileg üresség. Ezért a helyett, hogy felvirágoztatna, elhervaszt, nem szerez örömet, hanem unalmat és szomorúságot, és erről világosan meg kell győződnie mindenkinek, aki a gonoszság megtapasztalásában bizonyos határig eljutott. A bűn igazi íze hamuíz, a semmi-ség, a kiábrándulás fojtó érzése. A bűn szomorú dolog. Hátra a Renanokkal és Gidékkal, csalogató, de hamis teóriáikkal! A gonoszság gonosz, mégpedig nem azért, mert tiltott, hanem mert maga a nemlét, a lényege megfosztás. Márpedig ha magunkat ezzel megajándékozuk, nem leszünk gazdagabbak.

Ne válasszuk el tehát „az erényt” a „boldogságtól”, „a bűnt” pedig ne kapcsoljuk össze „az örömmel”. Csakis a bűn szomorú, és az erény a vele járó

áldozat és lemondás ellenére „boldogító”. Renan unokája, Psichari Ernő az Egyházba való érkezésekor mondotta: „Tudtam, hová mentem. A békesség, az öröm hajléka felé mentem. Sírtam a szeretettől, a boldogságtól és a hálától.” Claudel nem beszél másképen Rivièréhez írt levelében: „Bármit is gondoljon, nem fog az örömhöz közeledni, ha nem közeledik forrásához, amely Isten és Krisztus.”

Ez az igazság: az igaz örömhöz közeledni annyi, mint Istenhez közeledni; az Istenhez érkezés annyi, mint örömhöz érkezés.

*

Urunk példája szerint tehát helytelen a keresztény tanítást — kivált az ifjúságnak — kizárólag negatív alakban bemutatni. Sőt arra kell törekedni, hogy *ami a tanításban nehéz, még azt is vonzóvá tegyük.*

Tekintsük az Udvözítőt. Hogyan jár el Ő?

A hegyibeszédet mondja. A világot megtanítja a lemondásra, a tisztaságra, a szeretetre. Tudja, hogy ez esetleg megremíti a félénk lelkeket és megköti a jóakaratot. Nem használ követelődző

hangnemet, a dolgokat nem állítja be keményen, ridegen. Ellenkezőleg, a boldogság kódexéről beszél. Akartok boldogok lenni? Ime, ezáltal lehettek azok, így kell cselekednetek. Beszédében nem az ő jogát és követelését helyezi előtérbe, hanem a mi boldogságunkat. Beati. Beati. Boldogok a tiszta szívűek... Boldogok a szelídek... Boldogok, akik üldözést szenvednek... Ki nem örvendene, ha a boldogság receptjét ismerné? Hogy ez a boldogság bizonyos árat (lemondás, áldozat) kíván, azt senki sem tagadja.

Amikor az Üdvözítő egyenesen a keresztről és a szükséges lemondások gyakorlásáról beszél, ügyel arra, hogy az elriasztó törvény mellett valami vonzó indítóokot hozzon fel. „Ha valaki utánam akar jönni.” Ime, mielőtt az Isten szolgálatát mint lemondást bemutatná, úgy állítja be, mint a barátságot. A lemondás elriaszt, a barátság vonz; és a történelem tanúsága szerint ez a barátság akkora vonzást tudott kifejteni, hogy a lelkek tömegesen követtek Urunkat a teljes átadásig, a tökéletes feláldozásig, a keresztig.

Apostolkodásunkban használjuk fel

ugyanazt a módszert. Nem mondjuk ezzel azt, hogy hazugsággal el kell rejteni a tanítás követelményeit, hanem kezdjük a tanítást a hit ragyogó és vonzó bemutatásával, szépségének, gazdagságának, boldogító voltának felsorolásával. Amint senki sem olyan balga, hogy elhiggye, miszerint a gyémántok csupán néhány fillérért vehetők, úgy senki sem találja helytelennek, hogy az értékes gyöngynek nagy ára legyen. Az a fontos, hogy a valódi és értékes gyöngyöt ragyogó fénybe állítsuk, mutassuk ki nagy értékét. Keltsünk mély meggyőződésből fakadó lelkesedést a szóban forgó erény iránt, és embertársunk gyakorolni fogja azt.

III. FEJEZET

ADJUNK HŐSIES PÉLDÁT

Ha a krisztusi tanítást ott, ahol az áldozatokat kíván, a maga teljes és pozitív gazdagságában mutatjuk be, gyümölcsöző munkát végzünk. Ennél még sokkal többet és jobbat tehetünk, ha a tanítást nemcsak életünk látható és megragadó példájával, hanem — ha csak lehetséges — *hősies példájával testesítjük meg.*

A szavaknak lehet bizonyos hatása, a cselekedetek százszorosan meggyőzőnek és vonzanak. De melyek azok a cselekedetek, amelyek a magával ragadó erő maximumát fejtik ki? Ezek a hősiesség bélyegét magukon viselő cselekedetek. Honnan van az, hogy Keresztelő Szent János annyi embert tudott magához vonzani? Mert az evangélium szavai szerint „égő lámpa” volt.

Ezért ujjongtak sokan az ő fényességén. Üdvözítőnkénél ugyanez a szabály. Tanítása mellett leginkább a példája vonzott. Azért tudott Szent Jánosnál hatalmasabb vonzóerőt gyakorolni, mert példája, melyet a világnak adott, messze túlszárnyalta az előhírnök példáját. „Nekem nagyobb bizonyságom van Jánosnál, mert hát a cselekedetek, melyeket Atyám bízott rám, hogy elvégezzek, maguk azok a művek, melyeket én viszek végbe, tanúskodnak felőle, hogy az Atya küldött engem.” (Ján. 5, 36.)

Az Atyától rábízott cselekedetei között nemcsak csodák vannak, hanem egyedülálló, csodálatos életszentsége is.

Szegénysége és lemondása — hősies.

A farizeusok és bírák előtt mutatott bátorsága — hősies.

Szenvedésének elfogadása — hősies.

Az emberek iránt mutatott szeretete — hősies.

Miért oly magával ragadó Urunk példája? Mert nem akármilyen példa, hanem a nagylelkűséggel annyira telített példa, hogy csodálkozást, mi több, mérhetetlen szeretetet ébreszt azok szívében, kik azt igazán felfogják. Itt van például az Úr Jézus szegénysége. Nem

elég-e csupán a jászolra tekinteni? Ha József és Mária szegények is voltak, de legalább volt hajlékuk Názáretben. Az otthont el kell hagyniok, és Jézus az út szélén, az állatok menedékhelyén jön e világra. Talán kisgyermek korát nyugodtan töltheti a szülői házban? Dehogy is. Ott van Heródes, az üldözés, a betlehemi mézsárlás, az Egyiptomba menekülés és száműzetés. Később, nyilvános életében nincs lakhelye, nincs kő, amire lehajtsa a fejét.

A kereskedők tiszteletlensége előtt nem fél kötelet ragadni, a képmutatók gonoszságát nem fél pellengérre állítani. Gyűlöletet és bosszút szerez ezáltal maga ellen, de az nem számít. A bírák előtt határozott állításai halálát okozák, de nem habozik azokat kimondani.

A szenvedésnek mily nyugodt elfogadását látjuk Krisztusnál! Tudja, hogy a világ üdve ezt kívánja tőle. „Feláldoztatott, mivel akarta.” Életét kell adnia érettünk, hozzá még mily rettenetes keresztrefeszítés által.

Áldozatának indítóoka az elesett, az isteni adományaitól megfosztott emberiség iránt érzett mérhetetlen szeretete. Aki szeret, életét adja. Urunk odaadja

életét. Nem lehet ennél jobban szeretni.
„In finem dilexit — Mindvégig szeret-
tett.”

*

Minél inkább képes a világi apostol az erény hősies gyakorlására, annál inkább apostol. Az emberi nem hagyja magát meghódítani mindattól, ami túlhaladja a középezt. A tisztességes erénynél sokkal nagyobb erényre van szükségünk. A derék emberek általában nem tudnak nagy dolgokat végbevinni. A tömegek meghódítása csak úgy lehetséges, ha az ember kimagasodik belőlük. Szent Ignác rendtársaitól azt kérte, hogy Isten szolgálatában legyenek „kiválóak”. Több kell, mint közönséges, nyárspolgári szolgálat, mint papucshűség.

Minden apostol törekedjék kiváló apostolkodásra, kiváló bátorságra, kiváló, áldozatos szellemre, kiváló szeretetre, kiváló lemondásra.

Korunkban nem lehet eléggé hangsúlyozni az élet örömeitől és élvezeteitől való elszakadás fontosságát annál, aki korára és környezetére hatást akar gyakorolni. Korunk az élvezetek habzsolásának kora, a tömeg, akárcsak a csorda, csak a vályú felé kívánczik.

Megnyíltak az ember alacsony szenvedélyeinek zsilipei: mindenféle testi gyönyörök, az elméleti és gyakorlati nudizmus felburjánzása, az erotikus kiadványok, a házasság törvényének sárba tiprása, a szórakozóhelyek, játékbarlangok keresése. Csak pénz legyen és azt szórni lehessen.

Assisi Szent Ferencekre lenne szükségünk. A világnak most jobban mint valamikor, szüksége van arra, hogy újra megtanítsák annak a megvetésére, ami elmúlik, továbbá a csillogó dolgok semmiségére, a semmihez sem ragaszkodás örömére, Krisztus, az egyedüli Mester követésére.

Volt egy Foucauld, de az sátorát az afrikai sivatagban ütötte fel. Városaink túl népes, de oly üres és sivár pusztaságában kellett volna sátorát felütnie. A Szahara nagyon messze van. A tömegben van szükség példára.

Nincs itt másról szó, mint hogy ebben a pogány világban visszaállítsuk a kereszténységet az őt megillető helyre, és ez a hatalmas munka hőseket kíván. A tunyaság elűzésére, a buzgóság felélesztésére, a tömegeknek kovással való

erjesztésére nem férfiatlan megkereszteltek kellene.

„Úgy látom, rettentő munkát kell magunkon végeznünk, — írja Maritain — hogy hatással legyünk a tömegre. A tömeg durva és bestiális, és csak kevés szép jellem akad benne. Mily erősnek kell lennünk, hogy áthatoljunk rajta. Több esetben észrevettem, hogy a hitetlenek mennyire kívánják a hívőket, hogy csodálják és kövessék őket. Csak az erősektől hagyják magukat befolyásolni. Minden mesterkélt és megalkuvó szellem előre el van ítélve.”

Nem véljük-e felfedezni ebben annak a szózatnak a visszhangját, amelyet Sziénai Szent Katalin intézett korához, és néha a legmagasabb polcon levőkhöz? „A keresztfeszített Jézus szerelmére, ne legyetek félénkek! Bátorság! Húzzuk ki tejfogainkat és tegyük helyébe a gyűlölet és szeretet erős fogait.”

Félünk sokat kérni. Nem követelünk eleget azoktól, akiket meggyőzni akarunk. Pedig kivált az ifjúságnál a nehéz feladatok, a hőstettek vonzanak. Könnyű dolgokra nincs kedvük vállalkozni. Ha a szerzetesrendek között választani kell, ösztönszerűleg a legbuzgóbb, a leg-

követelődzőbb rendbe kíváncsoznak. A lelkek rendszeren csak úgy csatlakoznak egy vezérhez vagy csoporthoz, ha tudják, hogy a vezetés mellett képességeik kibontakozhatnak és jó és komoly munkát végezhetnek.

Itt is csak azt kell mondanunk, hogy másoktól csak úgy kövthetjük valamely feladat, program végrehajtását, ha azt előzőleg mi is megvalósítottuk.

Korunk kiváltképen szeretetet sürget, nagyvonalú szeretetet. Az emberek nem tudnak már szeretni. Assisi Szent Ferenc, Foucauld megindították a világot szegénységükkel — talán még inkább szeretetükkel.

Nem oly könnyű szeretni, — és itt keresztény, azaz természetfeletti szeretetről beszélünk. Emberien szeretni mindenki képes, de messze felette van a természetfeletti szeretet, amellyel istenien szeretünk, vagyis felismerjük a felebarátban — legyen az emberileg kevésbé szeretetreméltó — az Úr jelenlétét, Krisztus jegyét, és azért szeretjük. Amit testi szemünk a rangon és országhatárokon túl nem tud felismerni, a hit szeme felfedezni. Igazán meg kel-

lene értenünk a szentek egyessége fölséges tanítását.

Mielőtt az osztályok és népek szeretetéről beszélnénk, kérdezzük meg magunkat, milyen szeretettel vagyunk munkakörünkben és mindennapi társadalmi életünkben testvéreink iránt?

HARMADIK RÉSZ

„... passus.”

SZENVEDÉS

I. FEJEZET

ÁLDOZAT ÉS SZENTSÉG

Ha az Isten Fia példájára a lelkekhez fordulunk, hozzájuk, az ő képességük-höz és színvonalukhoz alkalmazkodunk, de e mellett nem az ő környezetükből jövünk, hanem az elmélyedő imádság és elmélkedés nyugalmas régióiból, magától az Istentől, az ő egéből, — *descendit de coelis* — és ha megtestesülünk, látható alakot öltünk, vagyis szavainkat megkapó és vonzó példákkal illusztráljuk, — *incarnatus est* — máris sokat cselekedtünk.

Ha ezek után, miként Krisztus, még többet, apostoli hatóerőnk teljességét ki akarjuk fejteni, nem kerülhetjük el azt, ami minden üdvözítőre vár: a *keresztet*. *Passus, crucifixus* — szenvedett, keresztre feszítettet. Lelkeket lehet szerezni szóval és példával, de *kiváltképen*

áldozattal. „Amikor szenvedek, akkor vagyok hatalmas” — mondja Szent Pál apostol. (II Kor. 12, 10.) A lesujtottak győzedelmesek. A világ üdvözítése a keresztfeszítettek érdeme.

Negatív, de lényeges és fontos feladatot végzünk, amikor szenvedünk, vagyis áldozatot hozunk azért, hogy magunkban elpusztítsuk mindazt, ami a megváltás művének ártalmára lehet.

Igazi keresztényeket nevelni sokba kerül. Nem csekély dolog az, hogy legyünk tökéletesek, miként mennyei Atyánk. Nincs jogom arra, hogy kisebbre törekedjem. Addig kell dolgoznom magamon, „amíg — Szent Pál szavai szerint — Krisztus ki nem alakul bennem”. (Gal. 4, 19.) Keresztény hívásom, hogy „másik Krisztus”, az Udvözítő Jézus élő folytatása legyek, ez az én keresztségem követelménye. Azonban a Jézus Krisztussá való átalakításom, mondhatni „átlényegülésem” elé rosszra hajló természetem ezer és ezer akadályt állít. Akarok és nem akarok, de legtöbbször nem akarok. Szent Pál joggal mondhatta, hogy benne az én megszűnt létezni. Én, szegény megkeresztelt, távol vagyok attól, hogy ezt mondjam magam-

ról. Bennem az én él, virágzik és arra törekszik, hogy egyre hatalmasabb legyen. A legkisebb áldozat rettentő sokba kerül. Hogy barátomnak örömet szerezzek, hogy lemondjak erről a nyálánkságról, kényelemről, táncról, erről a tekintetről, amellyel oly soká kísérek valakit, aki az utcán megy, hogy kése-delem nélkül, komolyan munkához lás-sak, az igen nagy gondot okoz nekem.

A kenyér az oltáron az átváltoztatás előtt halott anyag, és amikor a győze-delmes szavak elhangzanak felette: „Ez az én testem”, egy atom sincs a kenyér-ből többé, az egész azonnal átváltozik Jézus Krisztussá.

Az én természetem nem valami élet-telen dolog, hanem élő valóság. Nem lehet azt egyszerre átváltoztatni, énem minden porcikája ellenáll. Érzi, hogy téved, hogy készségesen át kellene adnia magát a kíváncsatos átváltozásnak, csakhogy hiányzik a bátorság, az erő. Környezetem, atmoszférám is ellene van a lemondásnak. Körülöttem semmi sem hív lemondásos életre.

Ha az események áldozatot és nagy önmegtagadást követelnek, a legtöbb ember becsukja fülét, vagy kellenül

és mogorván fogadja el a megszorító és lemondást kívánó intézkedéseket.

Az emberek nemcsak hogy nem akarják a keresztet, de még a róla való beszédet sem kívánják hallani. E sorok írója egyik könyvecskéjének olyan címet adott, amely a Kálváriára emlékeztet. Az egyik keresztény — a világ szemei előtt kiváló keresztény — meglátva a könyv címét, felkiáltott: „Ó, mire való az ilyen cím? Hogyan szánja rá magát az ember, hogy ilyen könyvet elolvasson? Vonzóbb dolgokat kívánunk olvasni.”

Az 1931. évi párizsi missziós kiállítás kápolnájának kriptája előtt az egyik látogató hölgy megáll és kérdi férjétől: „Mi van itt? — Ez a vértanúk kriptája. — Ó, nem akarok látni ilyen borzalmat.”

Ó, ha csupán profán célokról lenne szó, nem sajnálnánk áldozatot hozni. Tatjana Csernavina „Szökés a cseka országából” c. könyvében látjuk, hogy milyen hősi áldozatra és majdnem emberfeletti erőre képes a feleség, hogy férjét kimentse a szovjet karmaiból. És mi Krisztusért képtelenek volnánk apró áldozatokra?

A világháború alatt az egyik fiú elvesztette mindkét szemét. Bátor energiával megtanul kerékpáron járni és lovagolni, elvégzi jogi tanulmányait és ügyvéd lesz, tevékeny részt vesz a bírói tárgyalásokon, ujságokat olvas, tanulmányozza az aktuális kérdéseket, képviselővé választják, és azt mondja magáról: „Ha a boldogság lehetőségének 90 százalékát el is vesztettem, de megmaradt munkalehetőségem.” Mekkora erőkézslet, mily imponáló életharc! És mi Krisztusért csak ellankadt energiát tudnánk harcba állítani!

Beethoven, akit később a teljes süket-ség megpróbáltatása ért, ezeket mondotta: „Áldozd fel, áldozd fel az élet minden ostobaságát művészetednek!” Naplójába 1796-ban ezeket írja: „Bátorság! A test minden gyengesége ellenére szellemem győzedelmeskedni fog. Huszonöt éves vagyok. Kell, hogy még ebben az évben az ember teljesen ki nyilatkoztassa magát.”

És mi hús, harminc vagy ötven évünkkel mit akarunk tenni Krisztusért?

II. FEJEZET

ÁLDOZAT ÉS HÓDÍTÁS

Az áldozat mint előzetes feltétel szükséges az apostolkodáshoz. Az ember nem üdvözítő, ha nem másik Krisztus, és az ember nem másik Krisztus, ha legalább bizonyos értelemben nincs megfeszítve, mint Krisztus.

Még többet kell mondani: *az áldozat felségesen hasznos mint az apostoli hódítás főeszköze.*

Annak kell mondanunk példaadó értékénél fogva.

Azok közül, akik az evangéliumot nem gyakorolják teljesen, kevesen vonják kétségbe, hogy az evangéliumban az üdvösség egyedül igaz tanítása van; ellenben sokan vannak közöttük, akik az evangélium olyan hirdetőit keresik, akik élik azt, amit tanítanak és kérnek.

Garric írja: „Talán szép lehet mezt-

láb végigjárni a földet, mint a Próféta, kezében állításokkal és ítéletekkel és szívében telve szeretettel. A világ ma kétségtelenül a békesség Assisi Szent Ferencét várja; de Szent Ferenc először elhagyta kabátját és ruháját. Ki van közöttünk teljesen elszakadva a világtól?" „Mondani" ma nem elég. Meg kell mutatni a világnak, hogyan lehet az evangéliumot „élni". Nincs hiány szószokokban és előadóknak, sőt sok is van belőlük. Nagyobb szükség van olyan emberekre, akik felmennek a keresztre, mint azokra, akik fellépnek az emelvényre.

Lacordaire egyik gyönyörű konferenciabeszédében, amelyben az első keresztény századokban győzedelmeskedő evangéliumát mutatja be, ezeket mondja: „Milyen erővel rendelkezett a lelkek birodalma a légiókban bővelkedő birodalommal szemben? Semilyennel. Volt fórumuk? Nem. Volt szenátusuk? Nem. A nép velük volt? Nem. Volt szavuk hozzá? Nem. Ővék volt a gondolat? Nem. Legalább meg volt engedve az első keresztényeknek, hogy egyesüljenek és harcoljanak mint egy a száz-ezer ellen? Nem volt megengedve nekik.

Mi volt hát az erejük? Ugyanaz, ami Jézus Krisztusé. Nevét meg kellett vállalni, és utána meg kellett halni, meghalni ma, meghalni holnap, meghalni holnapután, meghalni mindenkor, azaz a lélek szabadságának békés használatával le kellett győzni a szolgaságot, az erőt le kellett győzni, de nem az erővel, hanem az erénnyel. Az mondatott nekik: Ha három századon át nagy szóval mondhatjátok: Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremőjében és a Jézus Krisztusban, Ő egy Fiában, ki születék Szűz Máriától, meghala és feltámad. Ha mindezt három századon át hangosan meg tudjátok vallani, és utána minden nap meg tudtok halni érte, három század múlva ti lesztek a mesterek, azaz szabadok."

P. Gratry nem a rég elmúlt századokat, hanem korát állította előtérbe és megmutatta, hogy a törvény ugyanaz marad: az áldozat menti meg és üdvözíti a világot. „Egy kisszámú értelmes és határozott munkás ma sokkal inkább, mint valaha, befolyást gyakorolhat az egész világra. De a buzgók e kis száma is hiányzik. Mindenki saját örömével és

ügyével van elfoglalva. Az emberek nem tudják, nem is akarják megváltoztatni életüket, hogy a világ üdvözítésére szenteljék... Pedig ez nagy és csodálatos mű. Hány embert hív erre ifjúságának nagyszerű lendülete. Hallják a szózatot, egyideig tétováznak, de az élet áradata magával sodorja őket, és az üres napok terméketlen mozgalmában vegetálnak. Az élet végéhez érnek és nem ismerték sem Istent, sem lelküket, sem Isten országát, és utána meghalnak. Ó Istenem, a hivatalosak hatalmas seregében mily kevesen vannak választottaid!"

Termier Péter, a nagy geológus mondotta: „Tulajdonképen az a legfontosabb az életben, hogy az ember sohase legyen megelégedve sem önmagával, sem tudásával és keressen mindig, törekedjen mindig, emelkedjen mindig magasabbra."

Az emberek oly hamar megelégszenek! Érdekük, szemszögük, szükségletük oly kicsinyes, és nincs semmi kíváncsiuk a nagy dolgok iránt. Mint afféle közepes egyéneknek, közepes boldogság, közepes eszmény elég.

Mily jól esik hallani azt a másik hang-

nemet, és magunkba szívni azt a tisztább levegőt, amely e sorokból kiárad: „Mások beszélhetnek nagy számról. Únom és nem szeretem a közönségest. Ha kényszerítve voltam unalmas ösvényein haladni, legalább annak örülök, hogy mások elkerülték. Szükséges; hogy olyan embereket lássak, akik társaik felett kimagaslanak személyes meglátásaikkal és cselekedeteikkel, felszabadítják az emberi életet és fenséges magaslatokra emelik, ahol az előrehaladás bontakozik ki. Nem a közönséges és rendes hajtja az emberiséget előre, nem az termeli a nagy mozgalmakat és nem az menti meg az emberiséget, amikor veszély fenyegeti. A közönségestől bányadtak vagyunk, és az lelkünket fásulttá tette és tagjainkat elzsibbasztotta. Az áldás álarca alatt seb az. A világnak és az Egyháznak, most jobban mint bármikor, szüksége van edzettebb emberekre, akik messzebb látnak, magasabbra emelkednek és merészebben cselekednek, mint mások. Nem szükséges, hogy sokan legyenek, sohasem voltak sokan. Azonban még kis számban is magukkal ragadják a tömeget és megmentik az emberiséget. Egy elégsé-

gesen nagylelkű, határozott jellemű ember megment egy egész népet, egy ember megmenti az egész Egyházat.” (Ireland püspök beszéde Gibbons bíboros püspökké szentelésekor.)

Urunk is azt kérte apostolaitól, hogy őrizzék meg a közönségestől, hatoljanak keresztül a tömegen, de nem hiúságból, hanem apostoli szükségességből, és szeressék a keresztest abban a világban, amely azt megtagadja.

„Jöjjetek utánam, és emberhalászokká teszlek benneteket.” (Mt. 4, 19.)

Jöjjetek utánam, hagyjátok ott a közönségest, a hétköznapit, a kényelmet, az egoizmust, fogadjátok el a szenvedést, és ne legyetek olyanok, mint mások, és szakadjatok el mindattól, ami nem én vagyok; csak ezen feltétel mellett lehetséges az apostolkodás.

„Jöjjetek utánam, és — de csak ezzel a feltétellel! — emberhalászokká teszlek benneteket.”

Az Úr Szent Péterhez még külön szól: „Ezentúl már embereket fogsz.” (Lk. 5, 10.) Amikor bele tudsz egyezni a szükséges lemondásokba, akkor hálódban többé nem halakat, hanem embereket fogsz.

Mit látunk? Az apostolok elfogadják a feltételeket?

Ismerik Mesterük sorsát. Dacolni kell a fáradsággal, — Jézus fáradt volt az úttól — dacolni kell a szomszósággal, — Jézus szomszós Jákob kútjánál — dacolni kell az éhséggel, — „ezek után Jézus megéhezék”. Ha ilyen a Mester élete, a tanítványok nem igényelhetnek több kényelmet. A száraz fa nem érdemel jobb bánásmódot, mint a zöldelő fa.

Igy értelmezik a dolgokat. Hálóiukhoz ragaszkodtak, és elhagyták hálóiukat; országukhoz ragaszkodtak, és elhagyták országukat. Egy európai ember megkérdi az afrikaitól: „Melyik a te földed?” — „Az én földem az egész föld.” Talán ugyanannyi lemondás van abban, ha szívünket kitérítjük, hogy mindent átöleljünk, mintha szívünket elzárjuk valamitől, amitől elszakadni akarunk. Ugyancsak egyforma lemondást jelent az, ha mint szegény otthon ülő emberek meg akarjuk hódítani a földet, vagy ha mint önzők, elszakadunk attól a kistól, amit szeretünk.

A testi áldozatok nem a legfájdóbbak; vannak lelki áldozatok, az önszeretetről való lemondások, az igazságtalan

vagy oktalan ítéletek, gyanúsítások, gúnyolódások elfogadása, nyílt vagy álcázott ellenállás azok részéről, akik között apostolkodni akarunk.

„Nem jöttem békét hozni a földre, hanem kardot” — mondotta az Udvözítő. (Mt. 10, 34.) Ebben az értelemben mondja még: „Ime, úgy küldelek titeket, mint juhokat a farkasok közé.” (Mt. 10, 16.) „És gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért.” (Mt. 10, 22.) „Az Emberfia nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy Ő szolgáljon, és váltságul adja életét sokakért.” (Mt. 20, 28.) „Ha csak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad.” (Ján. 12, 24.)

Naívság azt gondolni, hogy az ember Isten országa előrehaladásán dolgozhat a nélkül, hogy ellenállással találkozni. Krisztus evangéliuma ellen az emberi állat mindenkor kapálódzik. „Az érzéki ember nem fogja fel, ami az Isten Lelkéé, mert oktalanság az előtte, és nem tudja megérteni, mert lélek szerint kell megítélni” — mondja Szent Pál. (I Kor. 2, 14.)

A kereszténység kezdeténél, amikor a hívek a lemondást, a tisztaságot, a fele-

baráti szeretetet akarják uralomra juttatni, azonnal elfogják őket, hogy a vadállatok elé vessék a cirkuszokban, vagy egyszerűen hogy fejüket levágják. Hallgassuk Szent Pált, amint elsorolja azt a sok gyötrelmet, amelyeket el kellett szenvednie, mivel Krisztus evangéliumát hirdetni merészelte. (II Kor. 11, 24.) Van-e olyan pontja a földnek, amelyen az Üdvözítő országát ellenállás nélkül fel lehetett állítani?

Ezek az idézetek és esetek mélységes jelentőségűek. Ha azt gondoljuk, hogy a világ üdvén dolgozhatunk a nélkül, hogy a világ Üdvözítője szenvedésében kisebb vagy nagyobb mértékben részesednénk, tévedésben és illúzióban ringatjuk magunkat.

Mielőtt az Üdvözítő apostolait a hódításra szétküldené, nem akarván, hogy árulóivá legyenek, nyíltan megkérdi őket: „Ki tudjátok-e inni a poharat, amelyet én inni fogok? Felelének: ki tudjuk.” (Mt. 20, 22.) Csak ezután bízta meg őket a nagy küldetéssel.

Az Üdvözítő engem is megkérdez: „Ki tudod-e inni a poharat? Részt veszel-e a Mester szenvedéseiben?” Mit feleljek? Meghátráljak? Válaszoljam inkább

nagylelkűen az apostolokkal: Ki tudom inni. Részt veszek benne.

Az áldozat hódító példaadó erejénél fogva. Látjuk, hogy Urunk ezt kéri azoktól, akiket első apostolaivá akar tenni. Van azonban még súlyosabb ok is, amely mélyebben érinti a hittételt. Ezt az okot „Krisztus Jézusban” és „Krisztus testvéreinkben” című munkánkban bőven tárgyaltuk, de néhány szóval itt is megemlékezünk róla.

Összüleink bűnbeesése miatt, amely az emberiségtől elvette isteni életét, Krisztus Urunk eljött a földre, de nem úgy, mint aki kívülről meg akar fizetni éretünk, hanem, mint aki egyet akar alkotni velünk. Az isteni élet egyetlen birtokosa Ő lesz, de mi ezzel az Egyetlennel egyet fogunk alkotni. Márpedig Krisztus Urunk milyen eszközt választott előszeretettel, hogy vele a világ üdvét biztosítsa? Ő kétségkívül bemutatta példáját, szólt az emberekhez, imádkozott a lelkekért, és azért mi is csak úgy apostolkodhatunk, ha imádkozunk testvéreinkért. *De a kifejezetten üdvözítő eszköz a keresztség volt.* Ime, tehát ezért kell nekünk üdvözítőknak az Üdvözítő Krisztussal elfogadni, meg-

látni, keresni a keresztet, ha szerepünket jól akarjuk betölteni.

Jézus nélkülünk is mindenkit üdvözíthetett volna. De nem akarta ezt. Ő arra méltatott bennünket, hogy „betöltsük azt, ami Krisztus szenvedésében hiányzik”.

Az olyan végtelen értékű áldozatból, mint amilyen a keresztség, hiányozhatik-e valami? Önmagában véve nem. A valóságban Urunk általunk akar egy részt elvégeztetni. Ő azért tett minket eggyé önmagával, hogy mint Ő, mi is lefizethessük a mi részünket. Az egész Krisztus van meghíva a világ üdvözítésére; mivel én Krisztussal csak egyet alkotok, a teljes Krisztusnak élő tagja vagyok, ugyanaz a hivatás háramlik rám, ugyanaz a küldetés vár rám.

Kimondottuk a lényeges szót: küldetés, azaz misszió. Minden megkeresztelt, ha szerepét felfogja, misszionárius. Talán nem jut neki az az osztályrész, hogy Afrika vagy Ázsia pogányaihoz menjen. Apostolkodása abban áll, hogy közeli testvéreire hasson; de tudnia kell, hogy ott, ahol van, ez a szerep vár rá: necsak önmagát üdvözítse, hanem testvéreit is. És ezért adjon példát, mint

a Mester, beszéljen, mint a Mester,
imádkozzék, mint a Mester, de leg-
inkább ölelje át a keresztet, az áldoza-
tot, mint a Mester.

Ezek után nem marad más, mint hogy
lássuk, mi lehet a mi áldozatunk?

III. FEJEZET

MIT ÁLDOZZUNK FEL?

A világi apostol mások megszenteléséért és üdvözítéséért feláldozza *idejét*. Mennyire érdemszerző az, ha fel tudjuk használni azt az időt, amelyet az élvezetnek, nyugalomnak, szórakozásnak szántunk, különösen abban a korban, amelyben az élvezet mindennél jobban kísért!

Itt nincs szó arról, hogy elvegyük az állapotbeli kötelességek teljesítéséhez szükséges órákat és perceket. Mielőtt arra gondolunk, hogy a felebarát üdvével foglalkozzunk, legyen bár az számára a világ legnagyobb java (kivéve természetesen végső lelki szükségét), előbb azt kell Istennek adnunk, amit tőlünk kíván.

Előfordul, hogy azokat, akik buzgólkodni akarnak, a sok személyes munka

leköti; és hogy mindannak eleget tegyenek, amit vállaltak, vagy apostoli munkájukat forgácsolják szét, vagy fontos hivatásbeli kötelességüket mulasztják el. Az apostolkodásnak sokféle formája és módja, ideje és eszköze van. Kiki azt válassza ki, amely életkörülményeinek legjobban megfelel, és amelyet hivatásbeli kötelezettségeivel leginkább összhangba tud hozni.

Ha nehéz az időt apostolkodásra feláldozni, még nehezebb a miatt a *hírnevet* megkockáztatni. Igen gyakran előfordul, hogy az apostolkodó embert lenézik és kigúnyolják. Ellenállást, gyűlöletet szerezhet magának. Ilyenkor emlékezzék Krisztus Urunk szavaira: „Gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért.” (Mt. 10, 22.) „Ha a világ gyűlöl benneteket, tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt nálatoknál.” (Ján. 15, 18.) Az Úr ezt már megjövendölte. Az apostol előre tudja. Nem harcolhat Jézus Krisztusért a nélkül, hogy a szent nevéért szerzett gyűlöletnek ki ne tegye magát. Ettől nem kell félnie, túl kell tennie magát ezen.

Vajjon azok, akik tisztán emberi célokért küzdenek, nem mutatnak-e teljes

közömbösséget, sőt megvetést aziránt, amit róluk e miatt gondolhatnak? Liénart bíboros Rómából visszatérve előadta az ifjú világi apostolok előtt XI. Pius pápa nyilatkozatát, amelyet a kommunista tanokért lelkesedő orosz ifjúság buzgalmáról tett előtte. „Ezeknek az ifjaknak van eszményük. El vannak tőle ragadtatva. Ha kell, tudnak szenvedni, sőt még életüket is kockára teszik, hogy azt megvédjék. Ez az erő. És nincs nekünk szebb eszményünk? Ha minden katolikus lelkesedni tudna érte, és megvalósításáért képes lenne valamit szenvedni, sőt ha szükséges, életét is oda tudná adni érte, akkor csak a miénk lenne a győzelem.”

Nincs itt szó életkockázatról, egyszerűen csak arról, hogy tudjunk szembenézni a gúnyos mosollyal és gyűlölködéssel. Minden nagy és merész vállalkozásnál voltak emberek, akik megvetették a lemosolygást. Nem gúnyolódtak-e eleget Kolumbusz Kristófon és egész felfedezési tervén, és legújabbban nem mosolyogtak-e a sztratoszférarepüléseken. 1894-ben, amikor egy banketten az autó óránkénti 50 kilométeres sebességét ünnepelték, Michalen András

a száz kilométeres sebességre üritette poharát. Egyik szomszédja erre elég hangosan megjegyezte, hogy ő is meghallja: „Az ebéd végén mindig van valaki, aki kelleténél többet ivott és butaságokat mond.”

Az idő és a hírnév feláldozása mellett ott vannak az *apró áldozatok*, hogy a védelmezett ügy diadalmaskodjék. Így fel kell áldozni a könnyű és szórakoztató olvasmányokat, hogy helyettük komolyan tanulmányozzuk azokat a kérdéseket, amelyeknek biztos és alapos ismeretével felvértezve nagyobb hódítást végezhetünk. Egy német ujságíró, aki Szovjetországban járt, leírta, mennyire meglepődött, amikor hosszú szibériai utazása alatt látta, hogy az első és második osztályon utazó németek, amerikaiak és franciák csak regényeket olvastak, a harmadik osztály fapadjain ülő oroszok, főként ifjak pedig közgazdaságtant és propagandairatokat tanulmányoztak. (Klaus Mehnert.)

Kicsiny, de sokat jelentő áldozatot hozok, amikor például mindennap egy cigarettáról lemondok, hogy az apostoli mű létrejöttét elősegítsem vagy apostoli egyesületem havi tagdíját kifizes-

sem. Bizonyos számadatok nagy ékes-
szólással beszélhetnek. A dohányegyed-
áruság Franciaországban 1931-ben 1600
millió frank többletet mutatott fel az
előző évekhez képest. A statisztikai
adatok szerint a Seine megyében min-
den lakos évenként ezerkilencvenhét
cigarettát szív el, és ebbe nincsenek
beleszámítva azok, akik pipáznak vagy
maguk sodorják a cigarettát. Minden
személyre körülbelül évi 160 frank ki-
adás esik. És még panaszkodom, hogy
a pénztáros követelődző, és a pénztár-
cám sovány!...

Azután ez a kis részlet nem veti-e fel
az önmegtagadás egész problémáját?
Talán semminek látszik az a napi egy
cigaretta, és mégis milyen nagy jelentő-
sége van. Le tudom-e magamat győzni?
Igen vagy nem? És éppen ezekben a kis
dolgokban? Ha igazán kicsiny dolgok,
megkezdhetném mindjárt. Nagy terveim
és vágyaim vannak, nagylelkű elhatáro-
zásokra vagyok képes, szenvedni akarok
a Mesterért, keresztet akarok hordozni
Vele... és ilyen apró áldozatokat nem
tudok meghozni. Mennyire hasonlítok
arra a személyre, akit Duhamel egyik
regényében így jellemzett: „Odaadná az

életét, de nem ezt a szelet bárányhúst.” Így van ez. De Isten bizonyára sohasem kívánja életemet. Ő inkább szeretné ezt a csekélységet... évi száz frankomat, amely füstbe megy. Nincs hozzá bátorságom...

Türelem! Gyakoroljam magamat. Merjek elkezdni.

„Az ajtó küszöbe a legmagasabb hegy a világon” — mondja egy dán közmondás. Igaza van. Nem a nemfüstölés a nehéz, hanem annak a megkezdése. (Mintahogy nem az imádkozás nehéz, hanem a hozzákezdés.) Végeredményben az első lépés kerül valamibe.

Bizonyos, hogy ha az első lépést megtettük, még nem tettünk meg mindent. Az erény feltételezi, hogy gyakorlását energiával kezdjük, állhatatossággal folytassuk és bátorsággal fejezzük be, de az már nagy dolog, ha a vízbe ugrottunk. Valamely feladatot megkezdni annyi, mint a felét, talán a harmadrészét elvégezni.

Csak egy példát vettünk, de ezerannyit találunk a mindennapi életben. Az apostolkodó egyetemi hallgatók gyűlésén az egyik diák a következő humoros előadást tartotta barátainak: „Mikor

fognak jönni a híres apostolok, akik mindent megváltoztatnak?... Amikor igazi emberek és keresztények lesznek, bizonyára akkor jönnek az apostolok. Kik lesznek azok? Ifjak, akik képesek a hősiességre, egészen a vértanúságig? — Igen, de olyan ifjak, akik elég bátrak, hogy kiugorjanak az ágyból, amikor szól a csengő. Ifjak, akik képesek újra életre támasztani a régi aszkétikus szabályzatokat? — Igen, de olyanok, akik eléggé hisznek a megváltásban és az Oltáriszentségben, és néha hétköznapi is elmennek a szentmisére, és nemcsak hónaponként, hanem többször is áldoznak. Ifjak, akik képesek arra, hogy a nép között a hit misszionáriusai legyenek? — Igen, de olyan ifjak, akik más dologgal vannak elfoglalva, mint azzal, hogy black-bottomot¹ táncoljanak, lovagoljanak, bridzspartikra, teadélutánokra járjanak, vagy a kávéházban töltsék idejük jórészét.”

¹ „Őn, aki annyira szereti a világot és a táncot, most elhagyja? — kérdezték a fiatal Vaughtantól, a későbbi westminster-i bíborostól, amire azt felelte: „Éppen azért, mert szeretem, hagyom el azokat.”

Mindenki vizsgálja meg, hogy mely pontban fontos számára a lemondás?

Az a lényeges probléma, hogy akarok-e apostol lenni vagy nem? Ha igen, előre!

I. Napoleon császár könnyelmű, anyag és pompakedvelő Jeromos öccsének kemény leckét ad a katona mester-ségéről és az uralkodó szerepéről:

„Láttam egyik napi parancsát, amelyre Németország, Ausztria és Franciaország gúnykacajban tört ki. Nincs maga körül egy jóbarát sem, aki néhány igazságot mondana magának? Ön király, a császár testvére; ezek a háborúban nevetséges kiváltságok. Katonának kell lenni, újra meg újra katonának lenni; táborozni kell az előőrsöknél, éjjel-nappal lovon lenni, vagy pedig a szerájban maradni... Maga úgy visel háborút, mint egy satrapa. Jó Isten, éntőlem tanulta ezt? Éntőlem, akinek 200,000 főből álló seregem van, és aki a csapatok élén vagyok? Magának nagy igénye, szellemessége, néhány jótulajdonsága van, de el van kényeztetve az önhittségtől, túlzott beképzeltségétől, és nem ismeri a dolgokat. Viselje a háborút mint egy fiatal katona, akinek dicsőségre és hír-

névre van szüksége, és igyekezzék kiérdemelni azt a rangot, amelyet elért.”

Javítsak ki néhány szót és alkalmazzam magamra az esetet. Ha Jézus Krisztus hódítója akarok lenni, le kell mondanom a satrapa életről, a könnyű életmódról, a mindenféle örömök kereséséről. A világ üdve más embereket kíván.

Boldogok azok, akiket a férfias nevelés áldozatosságára alakítottak. Akik nem kaptak ilyen nevelést, adják meg önmaguknak. „Ismerjék meg a vasat és az acélt, az önmaguk fölött aratott győzelem egészséges, atlétikai örömét” — írja Claudel. Hogy e nagyszerű programhoz apostoli képességet szerezzenek, gondoljanak azokra a szavakra, amelyekkel a súlyosan sebesült d'Arnoux lelkesítette magát: „Az áldozatok ékszerek, melyeket Isten ad neked, hogy testvéreidet üdvözítsd, te csak köveket adsz neki, te hamis pénzverő vagy. Hogy a gyémántoknak végtelen értéket adj, ahhoz nem elég a belenyugvás. Nosza, használd fel ezeket a ragyogó napokat, hogy alamizsnát adj a szenvedő szegényeknek. Ne veszíts el egy szemet sem. Adj oda mindent. Légy nagylelkű!”

Amikor Isten megparancsolta Mózesnek, hogy sátort építsen, az izraeliták a próféta lábai elé aranyat, ezüstöt, bronzot, bársonyt, lent, bőrt, mindenféle fát, olajat, illatos fűszereket, különböző drágaköveket vittek. „Mindezekből — mondotta az Úr — szentélyt készítsenek nekem, és közöttük fogok lakni.” (Exodus 25, 8.)

Ha a kereszténység templomát akarják építeni, kell, hogy minden apostol elhozza az ő nagylelkű áldozatának bőséges hozzájárulását. A felajánlott dolgok különfélék lehetnek, sőt ajánlatos is, hogy azok legyenek. Számuktól és minőségüktől függ Isten országának felállítása.

NEGYEDIK RÉSZ

„et sepultus est”.

ELTEMETTETÉS

I. FEJEZET

A MESTER PÉLDÁJA

A halálnál is rettenetesebb, ha az ember élve el van temetve.

Ha a megváltásban részt akarunk venni, az isteni Mestert egészen idáig kell követnünk. Ő alászállott az égből, testet öltött, szenvedett, azaz feláldoztatott és eltemettetett. De hiszen — mondhatná valaki — Jézus már halott volt, mikor eltemették. Valóban, Jézust kereszthalála után nem temették el élve, — de élve van eltemetve mint Ige, az Atyával és Szentlélekkel együtt a lelkek mélyén, vagy mint Istenember a szentségházban.

Az isteni cselekvésnek lényeges jellemzője a következő: annál jobban szétárad, minél inkább elrejtőzik és teljesen eltűnik az isteni Cselekvő.

Gondoltunk-e valaha arra, hogy Isten

milyen cselekvésmóddal hat leginkább az emberekre? Bezárkózik, mozdulatlan, elfelejtett, ismeretlen marad nap-nap után a tabernákulumok megszámlálhatatlan sirjaiban, bezárkózik az ember szívébe, hogy ebből a láthatatlan központból megmozgassa akaratát, felvilágosítsa értelmét, és tevékenységének isteni értelmet adjon. És még szerencse, ha a szív lakása kiadó a Három Személynek. Vajjon oly nagy-e a kegyelmi állapotban lévő lelkeknek a száma? Hány esetben kénytelen az Úr észrevétlenül és kívülről megérinteni, felvilágosítani és vezetni a lelket!

Ó, a szegény nagy Eltemetett! Valóban, mily szerény Ő! Mennyire fél minket elvakítani túlságosan kinyilatkoztatott jelenlétével! Nem akar reánk oly erős hatást gyakorolni, hogy szabad beleegyezésünket korlátozza. Az Ő munkája annyira finom és szerény, hogy megtétele után, amikor a lélek tudni szeretné: mikor indult meg és alakult ki az isteni munka, vajmi ritkán képes azt megtudni. Az észrevehetetlen Isten diadala!

A példa tehát világos: az Úr eltemetkezik, hogy a lelkekre hasson.

Mit ért el Udvöztőnk látható működése alatt az emberekre gyakorolt külső tevékenységével? Nagyon keveset, majdnem semmit. Az apostolok nem értik meg őt, vagy legalább is nehezen. A tömeg csodákat követel, az egyik napon hozsannát énekel, a másik napon Barabbást élteni. A nép vezérei nyugtalanok miatta, gyanakodnak rá, és végül keresztre feszítetik. Bekövetkezik a Mester látható eltűnése, és a megváltás hajnala pirkad. „Én pedig ha felemeltetem a földről, mindeneket magamhoz vonzok.” (Ján. 12, 32.) — Bocsáss meg, Uram, ha kijavítlak, de mondd meg nekem, hogy a földről felemeltetve miket vonzottál magadhoz? — Oly kevés dolgot! Az apostolok elfutnak, a katonák kockajátékot űznek, a tömeg fejét csóválva megy le a Golgota sziklás ösvényein, Heródes folytatja lakomázását, Pilátus mindenben túlteszi magát. Egyedül a százados ismer el téged: „Ez valóban az Isten Fia volt.” A százados, néhány asszony és János. Ez az a nagy győzelem?!

Ó, de ha jól tudom, te az elkövetkező és a világ végéig tartó időről beszéltél. És te a keresztáldozat vég nél-

küli megújításáról, a szentmiséről is beszéltél. De akkor is! Nem gondolod-e, Uram, hogy igazabb lett volna, ha így mondd: „Amikor eltemetnek, a világ fel fog ébredni. Amikor el fogok tűnni, észre fognak venni. Amikor a földbe kerülök, virágozni fog a föld.” Hiszen Te magad mondtad: „Bizony, bizony mondom nektek, hacsak a földbe esett gabonaszem el nem hal, egymaga marad; ha pedig elhal, sok termést hoz.” (Ján. 12, 24—25.) De bocsáss meg, Uram, hogy én akarok neked leckét adni, holott nekem kell mindent megtanulnom.

— Nem neheztelek reád, gyermekem. Amit te ügyetlenül összehebegsz, üdvös igazságot rejt magában. Jóváhagyom azt, amit mondasz: *a gyümölcsöző megváltás nagy titka az eltemettetés*. A leg-hódítóbb apostolok nem azok, akiknek nevétől hangos a világ, és a legnagyobb sikerek nem a legszembetűnőbb sikerek. A folyóiratoknak nem mindig azok a legfényesebb cikkei, amelyek a legnagyobb nevekkel vannak jelezve. Az egyik kitűnő lehet és írója ismeretlen. A háborút inkább az ismeretlen katona nyerte meg, mint azok, akiknek nevét

megőrzik. A lelkek üdvösségének történetében meglepő felfedezéseket lehetne tenni, ha a sikertelenségek sikerére és a kései sikerek fordulatára fényt vethetnénk.

— A sikertelenségek. De tekintsd az enyéimet! Az előbb egynéhányat említettél belőlük. És mennyi más van még! Hiszed, hogy Júdással nagy sikerem volt? Az az ifjú, aki a tökéletes élet után vágyakozva lelkesedéssel jött hozzám, hallgatott a tanácsomra? Nem, szomorúan elment. Talán azt képzeled, hogy amikor az Oltáriszentséget a zsidóknak bejelentettem, elragadtatva lábaimhoz borultak, hogy hálát adjanak érte? Semmiképen sem. „Kemény beszéd az...” mormogták a legtöbben. És ott van a meggyógyított bélpoklosok és inaszakadtak hálátlansága, és azoknak a szűk látóköre, akik közelebb jutottak hozzám.

— Türelem! Hogy a falazat egyik napon a magasba emelkedjék, ahhoz szükséges, hogy a föld mélyébe kövek legyenek beágyazva. Tekintsd a lisieuxi dombot, amelyen Szent Terézke bazilikája emelkedik. Mennyi követ kellett előzőleg az alapzatba lerakni, mire a

földből kiemelkedhetett a falazat. A tervek megvoltak, de a valóság kijavította. A föld csúszni kezdett, és sok tonna betont kellett betemetni, különben semmi sem tartotta volna magát... A talaj mindig csúszik. A lelkek is oly ingók; mielőtt rászánják magukat a cselekvésre, mennyi ismeretlen nagy-lelkűséget és buzgóságot kell az alapokba betemetni!

— De egyik napon, gondviselésemtől meghatározott órában csodálattal látták, mint emelkedik a magasba egy templom, egy bazilika. Egy katedrális megépítéséhez évszázadok kellenek; azt hiszed talán, hogy a meginduló munkák irányító mestere látja a befejezést? Aki az alapköveket leteszi, nem szükségszerűen ugyanaz, mint aki a falak köveit lerakja. És jól van ez így. Ha minden lélekmagvető vagy minden katedrális-építő látná a befejezett munkát, talán nagy büszkeség fogná el. Gyakran megóvóm őket ettől a veszélytől.

— Néha még keményebb eset adódik elő. Szilárd alapokat fektetnek le. Soha semmit sem építenek rá, vagy egészen más dolgot, mint ami eredetileg tervezve volt. Én szeretem ezt. Én teljes

alázatosságban felajánlott teljes adományt kívánok. Az alapzattal befedett talajon látszólag semmi sem emelkedik. De nekem nem arra van szükségem, ami emelkedik, hanem arra, ami el van rejtve. A mező egyik pontján eltemetett buzgóságokkal másutt a kegyelem csodáit fogom magasba emelni. A láthatatlan világban gyakran az használ leg többet, ami látszólag semmit sem használ. Az a sikertelenség, amelyet a sikerért minden tehetségét latba vető apostol készséggel elfogad, üdvözítőbb, mint sok diadal. A diadal egy kis büszkeséget hoz magával; az alázatosság színarany, amellyel sokaknak adósságát meg lehet fizetni.

— Vesd hát, gyermekem, a magot fáradhatatlanul. Ne kívánd túlságosan megtudni, hogy mi lesz majd vele. „Vetegetni — mondotta egy buzgó lélek — és nem nézni, hová esik a mag” — íme, a teljesen önzetlen buzgóság. Sőt menj tovább. Köszönd meg előre Istennek sikertelenségeid apostoli eredményeit. Ez bizonytságot tesz nagy hitedről. Talán veled is megesik az, ami velem megtörtént. Az ifjú, akivel beszéltem, nem akart megérteni. És a hosszú korokon

át hány ifjú fogja szavamat magába fogadni? Kétségtelenül balsiker, és mégis, mekkora siker! És hallottad, mint zúgolódtak és idegenkedve eltávoztak tőlem, amikor az Oltáriszentség nagy adományát előre hirdettem. De ezen a hallgatóságon túl fedezd fel az utolsó vacsora óta az élő kenyér után sóvárgó megszámálhatatlan tömegeket. Ismét balsiker, mekkora győzelem!

— Hasonló sors érhet téged is. Beszélni fogsz, és akkor nem fognak rád hallgatni, de utána egyik hallgatód magába szállva megnyitja lelkét. Tevékenykedni fogsz; buzgóságod munkája nem fog azonnal kikelni, de egyik napon; amikor tudni sem fogod, valaki érzi, hogy hatást gyakoroltál reá, és élni fog általad.¹ Adj hálát előre ezért a

¹ P. Olivaint jezsuitának a párizsi kommun alatt egy katonaruhába öltözött nő, Louise Gimet adta a kegyelemlövést. A jezsuita ezt mondta neki: „Asszonyom, nem áll jól magának ez a ruha.” Később a nő a Saint-Lazareba került, és hogy megtérjen, könyvet adtak a kezébe, amelyben az általa megölt jezsuita szentbeszédei voltak. Általuk a kegyelem megvilágosította őt. Olivaint a könyv kiadásakor nem sejtette, hogy saját gyilkosát fogja vele megtéríteni.

sokáig sikertelen és ragyogástalan termékenységedért.

— Ime, néhány tanács a sok közül, amelyek talán megzavarják az apostolkodásról alkotott fogalmadat. Nem baj. Bizzál bennem. Ismerem a világ üdvösségének tudományát. Te azt mondtad nekem, hogy magad is a világ megváltója akarsz lenni. Jól van! De lásd, ebben áll a megváltás.

— Uram, hallgatlak téged, és tanításodat apostoli életem apró részleteiben meg akarom valósítani. Az üdvözítők mindig sírból jönnek elő. Taníts meg engem az eltemetettség erényére.

II. FEJEZET

A MESTER PÉLDÁJÁNAK ALKALMAZÁSA

Említettük már, hogy az apostol nem a saját ügyét adja elő és védi, hanem Isten ügyét. Tehát buzgósága sohase szolgáljon arra, hogy a miatt felfuvalkodják. Keresztelő Szent János mondotta: „Őneki növekednie kell, nekem pedig kisebbednem.” (Ján. 3, 30.) Szent Pál még messzebb megy. Nem kisebbedni, hanem eltűnni akar. „Élek, pedig már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 20.)

Fontos következtetést kell ebből levonnom: őrizkedjem minden *irigységtől*, mint a pestistől, ha látom; hogy azok, akik velem vagy mellettem dolgoznak, több sikert érnek el.

Egyik napon az apostolok Jézussal Kafarnaumba mentek. Valamivel előtte

haladtak és vitatkoztak. Jézus kissé hátrább maradt, hogy imádkozzék. A városba érkezve az Úr Jézus látta apostolainak izgatott hangulatát és kérde tőlük: „Miről beszélgettetek az úton? Azok pedig (bizonyára a szégyentől) hallgatának, mivelhogy az úton azon tanakodtak vala, ki nagyobb közülük.” (Mk. 9, 32.)

Fogadjam jó szívvel, hogy én legyek a legkisebb, és ne kürtöltessek magam előtt. Nyugodjak bele, hogy az isteni gépezetben látszólag jelentéktelen kerék vagyok, hagyjam másoknak a szép, vagy legalább is nagy szerepeket. Ez az eltemettetés ábécéje. Sokan sohasem fogják megérteni ezeket a szavakat, azért örökösen csak kezdők lesznek.

Különös és érdekes dolog az, hogy sok nagy műnek nincs ismert alkotója. Hány remek dóm emelkedik a magasba, amelynek tervezőjét sohasem fogjuk ismerni. Hány híres vászon, szobor, irodalmi mű, találmány zseniális létrehozója marad mindenkor az ismeretlenség homályában! És mennyi felfedezett földrész nem viseli annak a nevét, aki először lépett rá! Kolumbusz Kristóf gondolt először arra, hogy az új világ

keresésére megy, meg is találta, és mégsem tőle kapta e földrész a nevét, hanem Amerigo Vespuccitól, aki csak a második expedícióval ért az Újvilág partjához. A spanyol királyné Kolumbus társasága közül annak, aki először látja meg a földet, tízezer aranyat ígért, Kolumbusnak ezenfelül selyem mellényt is. És lám, a nyertes nem maradt fenn. Nem tudjuk, ki látta meg először Amerikát.

Ha így van az emberi művekkel és vállalkozásokkal, mennyivel inkább az isteni művekkel és vállalkozásokkal. A felfedezések és intézmények megmaradnak, a felfedezők, alkotók vagy alapítók vajmi gyakran ismeretlenek maradnak, vagy hamar feledésbe mennek. Isten megengedi. Az eltemetettség diadala.

*

Az eltemetettség második követelménye, hogy ha a szó természetfeletti értelmében a legjobb akarattal és tehetséggel dolgozva nem érek el eredményt, ne jöjjenek zavarba, és *a sikertelenség ne vegye el kedvemet*. A sikertelenségek nagylelkű elfogadása nagyban előreviszi az isteni ügyet. Isten a sikereknél

jobban akarja az igazi eredményt. És azután ki tudja? Háttha a látszólagos sikertelenség elrejtett, de valódi diadal? Isten, ki örök jelenben él, távol az időtől és tértől, fel tudja használni azokat a kegyelmeket, amelyek itt és ekkor nem tudtak eredményt elérni.

Vigyünk a mű alapfalába minden önzetlen és buzgó igyekezetet és munkát. és semmit se hagyjunk el, míg a végére nem értünk. Ezt megcselekedve ismerjük el, hogy semmit sem tettünk, hanem egyedül a kegyelem képes mindent megtenni.

A gyökerek mélyéig hatoló bizalom töltsön el minket. Miért megy füstbe annyi buzgóság? Mert az ember magára számított. Számítsunk egyedül Istenre. Élünk egész hitben. Higgyünk a kegyelem mindenhatóságában és végtelen finomságában. Igaza van Péguynek, aki ezeket mondotta: „A kegyelem ravasz, agyafúrt és váratlan. Makacs, mint egy nő. Ha az ember kiteszi az ajtón, bejön az ablakon. A kezében tartja azokat az embereket, akiket Isten bírni akar. Az Isten kegyelme az emberiséget, melyet Jézus bírni akart, odaadta Jézusnak. Amikor a kegyelem nem jön egyenesen,

oldalt jön. Ha nem jön jobbról, eljön balról. Ha nem jön egyenesen, jön hajlottan vagy megtörten. Amikor egy lényt bírni akar, máris bírja. Azt az utat választja, amelyiket akarja. Sohasem teszi meg kétszer ugyanazt az utat. Amikor nem jön felül, jön alul, amikor nem jön a központból, jön a körzetből. És ha ez a forrásvíz nem úgy bugygyan elő és folydogál, mint a valóban kibuggyanó forrásvíz, titokban átszivárog a töltésen."

Ha a kegyelem a lelkek üdvösségének és megszentelésének történetében elsőrangú tényező, önként következik, hogy az ember csak néma szereplő, vagyis olyan, aki kétségtelenül szükséges, de akinek a helye sokkal inkább a színpal mögött, mint a színen van. Ott vagyunk, hogy a színt és díszletet megváltoztassuk, és Urunknak megengedjük, hogy a színjátékot változtassa, és az új színben új társalgást kezdjen meg, amely talán győzedelmes lesz. Ime, az eltemetettség.

Higgyem el, hogy ha a kegyelem hatalmas is, azért lassú: Isten gyorsan mehetne és hamar célhoz érne, de nem akarja azt. Ővé az örökkévalóság, Ő

ráér. Miután a magvető a barázdába vetette a magot, nem jön el másnap megnézni, hogy kicsírázott-e már. Tudja, hogy a csírázás hosszú ideig tart. Hetek kellene hozzá. Az apostolok, különösen a fiatal apostolok mindig sietnek. Szeretnék, ha a mag másnap már kikelne... Nem oly gyorsan történik a lelkek, a környezet, egy lélek meghódítása. „Még sok mondanivalóm volna nektek, de most nem vagytok hozzá elég erősek” — mondotta az Úr apostolainak. (Ján. 16, 12.) Majd csak később fogják megérteni. Türelem.

Mivel tudjuk, hogy semmit sem kell siettetni, bizalmunk van az eljövendő időben. A termékeny apostolkodás egyik legszükségesebb kelléke az, hogy legyen meg „a jövő iránt való érzék”, vagyis necsak várni tudjunk, hanem tudjuk előre kitalálni a mellékutat, amelyen könnyebben a lélekhez jutunk.

Az egyik bölcselőtanár távozó diákjainak szívébe a bölcs és a balga szűzek példabeszédét véste, és az utóbbiakat így jellemezte: „Ezek alva várták a vőlegényt és azért arra vannak ítélve, hogy üres lámpájukkal messziről kísérik őt. Nagy jelentősége van ennek.

Hányan vonszolják magukat ugyanígy az események után, mindig lekésve, mert a várakozási idő alatt aludtak. Tudják meg, hogy az esemény úgy jön, mint a tolvaj, és azt az égő lámpa mellett nyitott szemmel kell várni. Nem elégséges a tegnapelőtti ábrándokban élni, hanem a holnap gondolatától kell eltelve lenni."

De Tourville abbé nagyobb nyomatékkal ugyanezt tanácsolja: „Éljünk a jelenben, mint a jövőből jött emberek... Amilyenek ma vagyunk kis számban, olyanok lesznek az emberek nagy számban a gyorsan közeledő jövőben. Olyanok vagyunk, mint a huszonkettedik század emberei, akiknek az a küldetésük, hogy a huszadik század embereivel foglalkozzanak, hogy leszálljanak ezen öregek közé és beléjük oltsák a jövőendő ifjúságot.

Isten minden korban küld előhírnököket, akik az eljövendő dolgokat cselekszik vagy legalább is önmagukban ismerik azokat. Ábrahám ebben a szerencsében részesült, amikor 1500 évvel előbb kívánta látni és látta Krisztus napjait."

Hordozzuk magunkban mélyen eltemetve mindannak tiszta szemléletét,

amit meg kell valósítani, hogy a jövő olyan legyen, amilyennek Krisztus kívánja. Ezt a tervet necsak általános-ságban lássuk, hanem apró részleteiben is. És a megnemértés, ellenállás, ellent-mondás ellenére, sőt a belső kedvetlen-ség ellenére is, amelyet a megnemértés vagy a környezet akadálya kelthet, ké-szítsük elő elrejtve, de tevékenyen és hatásosan a szebb jövőt. Mily szép fel-adat, mekkora ünnep!

Valamelyik politikusról egy hu-morista ezt mondotta: „Az a veszte, hogy ismeri a történelmet, és azért a temetőben él.”

Nem úgy van. Nem kell megvetni a multat, még kevésbbé szabad elfelejteni. Inkább ismerni kell és fel kell használni a jelen megértésében és a jövő megszer-vezésében. Lehet ismerni teljesen a tör-ténelmet a nélkül, hogy a temetőben kelljen élni.

De a multnál még jobban meg kell ismernünk a jövőt, hogy olyanná tegyük, amilyennek akarjuk. Okolni lehetne — bár itt nincs helye — a francia papsá-got, hogy nem látta előre az 1789-i és az 1903-i eseményeket, ugyanúgy az orosz papságot, hogy nem látta előre

Lenint és kíséretét, vagy a spanyol pap-ságot, hogy nem ismerte fel az 1931-i és 1936-i események közeledését.

Ha így van, mennyire ébernek kell lenni a jövőben!

Rademaker belga író egyik könyvében (Religion et Vie) azt írja, kötelesek vagyunk virrasztani, hogy el ne késsük az eseményeket. Szerinte szellemi szokásunkkal erre vagyunk hajlamosak. Többek között ezeket írja: „A katolikusok ügyesen és legtovább védik a hagyományt, és ebben kell találnunk az Egyház óriási hatalmának egyik okát... De az újdonságok tekintetében nagyon tartózkodók és szívesen szkeptikusok. Ezért, amikor hamis eszméket kell leküzdeni vagy merész újításoknak ellenállni, a katolicizmus rendelkezik azzal az értékes súllyal, amelyet a mérleg másik oldalára helyezhet és sikeresen eljárhat. Viszont ugyanez a konzervativizmus balsikerre vezet, amikor a kortól megkívánt új és alkotó hirdetőinek és vezetőinek alakításáról van szó. Ebben az esetben a katolicizmus engedi magát háttérbe szorítani, bár később ráter az útra, csakhogt akkor már ama

beérkezett szerepét játssza, akit csak megtűrnék."

Ne felejtjük el, hogy személyesen élnünk és a lelkekben is éltetnünk kell az örökkévaló életet, amely itt a földön az idő szűk határai közé van szorítva. Rendkívül fontos tehát, hogy jól megértsük azt az időt, amelyben élünk. Ha nem értjük meg, kitesszük magunkat annak a veszélynek, hogy alkalmatlannok, befolyástalanok leszünk korunkra, mert nem vagyunk eléggé megértők, sem eléggé tisztánlátók és mozdulatlanok vagyunk.

Talán szívünk mélyébe temetett ábrándunkkal fogunk meghalni. De legalább olyan módon éltünk, amely megérte, hogy éljünk.

Azután gondolunk-e arra, hogy van Egyházunk, amely a jövő értelmes megismerésére vezet minket? Mi azt hisszük, hogy egyes-egyedül a hagyomány-nyal, a múlttal van elfoglalva. Ugyanúgy, sőt még jobban törődik a jövővel. Mi, az ő gyermekei ne legyünk bizalmatlanok direktívaival szemben, hanem ragadjuk meg azokat és bátran haladjunk előre. Előfordul még, hogy e miatt le kell mondanunk erről vagy arról a

módszerünkről, erről vagy arról a tervünkről. Ez ismét alkalom lesz arra, hogy eltemetkezzünk, hogy gondosan eltemessük elképzeléseinket és elfogadjuk Egyházunk ítéletét, határozatát és irányítását.

BEFEJEZÉS

Wells, a híres regényíró a londoni közgazdasági főiskolán tartott előadásában humorosan jellemezte a mai világ örült tülekedését, amely lelkiismeretlen lázassággal rohan az örvénybe. Többek között ezeket mondotta: „Olyan civilizációban élünk, amely nagyon gyorsan szétbomlik. Közületek sokra talán rettenetes sors vár. Lehet, hogy meggyilkolnak, megcsonkítanak, agyonütnek, megostoroznak vagy éheztetnek majd titeket, egy azonban bizonyos: nem lesz időtök arra, hogy unatkozzatok. A világ, amilyenek mi ismerjük, láthatóan összeroskad. Minden héten feldől vagy összetörik valami, és lehetetlen megmondani, mily messzire fog ez a pusztulás terjedni.

Mint Noé korában, bárkát kell építenünk.”

A lap, mely e beszédet közölte, ezzel

a pesszimista mondattal fejezte be a közleményt: „Még ez a menedék is hiányozni fog. Nem fognak Noét találni, aki ezt a bárkát el tudja készíteni.”

El az ilyen megváltókkal és Kaszszandrákkal!

A világ rossz irányban megy. No és? Volt kor, amikor minden jól ment? Kétségtelenül volt idő, amikor a világ szekere nem ment ilyen rosszul. De mit használ a panaszkodás? Balgaság az. Mondjuk inkább: annál jobb, ha minden rosszul megy. Annál több munkát kell végezniök azoknak, akik azt akarják, hogy minden jól menjen. Mi ilyenek vagyunk.

A világ megmentése sohasem volt könnyű feladat.

Még az Isten Fiának sem.

Még az Isten Fia apostolainak sem. De Ő itt van. És ez a tudat munkánk kezdetét bizalommal tölti el. Ilyen Vezérrel, mint Ő, mire nem képesek az Ő módszerét ismerő, buzgó és elszánt katonái?

Mecum... Velem... vagytok.

„És én legyőztem a világot.”

Az Úr itt nem beszél jövő időben; — le fogom győzni. — hanem mult

időben: legyőztem a világot. Hogy ez a mult jelenné változzék, ahhoz csak egy dolog kell: az én értelmes, megértő és mostani hozzájárulásom.

Amikor minden „másik Krisztus” elhatározza, hogy Krisztus segítségére siet, a megváltás teljes lesz.

Imádkozzunk, hogy apostolok jöjjenek és olyanok legyenek, amilyeneknek Isten és a világ kívánja őket.

TARTALOM

Előszó	3
Bevezetés	7
<i>Első rész</i>	
Alászállás az égből	13
I. Fejezet: Alászállás	15
II. Fejezet: Alászállás (Folytatás).	31
III. Fejezet: Az égből	46
<i>Második rész</i>	
Megtestesülés	69
I. Fejezet: Az igazságot tegyük láthatóvá	71
II. Fejezet: Az igazságot tegyük vonzóvá	78
III. Fejezet: Adjunk hősie példát	89
<i>Harmadik rész</i>	
Szenvedés	97
I. Fejezet: Áldozat és szentség	99
II. Fejezet: Áldozat és hódítás	104
III. Fejezet: Mit áldozunk fel?	116
<i>Negyedik rész</i>	
Eltemettetés	127
I. Fejezet: A Mester példája	129
II. Fejezet: A Mester példájának alkalmazása	138
Befejezés	149

